

การสร้างสื่อศิลปะเพื่อวิพากษ์การสวมเครื่องแบบนักศึกษา

ที่ดิตรอนสิทธิเสรีภาพ

ขวัญนิษฐา ทองเสมอ

ศิลปบัณฑิต

สาขาสื่อศิลปะและการออกแบบสื่อ

คณะจิตรศิลป์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พฤษภาคม 2562

การสร้างสื่อศิลปะเพื่อวิพากษ์การสวมเครื่องแบบนักศึกษา

ที่ลิตรอนสิทธิเสรีภาพ

ขวัญนิษฐา ทองเสมอ

ปริญญานิพนธ์นี้เสนอต่อมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม

หลักสูตรปริญญา ศิลปบัณฑิต

สาขาวิชาสื่อศิลปะและการออกแบบสื่อ

คณะวิจิตรศิลป์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พฤษภาคม 2562

การสร้างสื่อศิลปะเพื่อวิพากษ์การสวมเครื่องแบบนักศึกษา

ที่ลีดรอนสิทธิเสรีภาพ

ขวัญนิษฐา ทองเสมอ

เอกสารประกอบศิลปนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม

หลักสูตรปริญญาศิลปบัณฑิต

สาขาวิชาสื่อศิลปะและการออกแบบสื่อ

คณะกรรมการสอบศิลปนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร. รัชธรรม ศิลป์สุพรรณ)

..... กรรมการและที่ปรึกษาศิลปนิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วีระพันธ์ จันทร์หอม)

..... กรรมการ

(อาจารย์ อุทิศ อติมานะ)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศนัย เศรษฐเสรี)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กรกฎ ใจรักษ์)

13 พฤษภาคม 2562

©ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การวิพากษ์วิจารณ์เครื่องแบบนักศึกษาในมหาวิทยาลัย สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์จากทุกท่าน โดยเฉพาะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วีระพันธ์ จันทรหอม และอาจารย์รวมทั้งบุคลากรท่านอื่นในสาขาศิลปะและการออกแบบสื่อ ที่ชี้แนะข้อบกพร่องและคำแนะนำที่ทำให้งานวิจัยชิ้นนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอขอบคุณพ่อและแม่ที่คอยเป็นกำลังใจให้ในเวลาที่ยากแค้นและเป็นแรงผลักดันให้มีความตั้งใจในการทำงาน รวมทั้งยังคอยส่งเงินมาเป็นทุนสนับสนุนในการสร้างผลงานศิลปะ ขอขอบคุณเพื่อนๆปี 58 ที่คอยให้คำปรึกษา คอยแลกเปลี่ยนความรู้ คอยให้คำแนะนำข้อบกพร่องของงาน คอยรับฟังยามมีปัญหา และขอขอบคุณทุกคนที่ผ่านเข้ามาในช่วงเวลานี้ ข้าพเจ้าเชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่พบเจอมาคือแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้ ขอขอบคุณสาขาศิลปะและการออกแบบสื่อสำหรับประสบการณ์ใหม่ๆที่ไม่เคยพบมาก่อนและเชื่อว่าจะพบได้ที่นี่ทีเดียว ขอขอบคุณสื่อต่างๆที่คอยสอนสิ่งต่างๆที่ข้าพเจ้าไม่เคยรู้ ขอขอบคุณเพลงทุกเพลงที่ข้าพเจ้าฟังแล้วมีแรงใจในการทำงาน ขอขอบคุณ Park Jimin ที่ทำให้ข้าพเจ้ามีความตั้งใจในงานทำงานขอขอบคุณทุกรอยยิ้มและความเป็นตัวของเขาเองที่ทำให้ข้าพเจ้ามีความสุขจนสามารถทำงานชิ้นนี้ให้เสร็จลุล่วงไปได้ ข้าพเจ้าขอขอบคุณทุกท่านที่กล่าวมา ณ ที่นี้อย่างแท้จริงด้วย

ขวัญนิษฐา ทองเสมอ

หัวข้อศิลปนิพนธ์

การสร้างสื่อศิลปะเพื่อวิพากษ์การสวมเครื่องแบบนักศึกษาที่
ลิดรอนสิทธิเสรีภาพ

ผู้เขียน

ขวัญนิษฐา ทองเสมอ

ปริญญา

ศิลปบัณฑิต สาขาวิชา สื่อ ศิลปะ และการออกแบบสื่อ

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วีระพันธ์ จันทร์หอม

บทคัดย่อ

ศิลปนิพนธ์ฉบับนี้ได้ศึกษาบริบทของเครื่องแบบนักศึกษาที่ลิดรอนสิทธิและเสรีภาพของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิพากษ์วิจารณ์การสวมเครื่องแบบนักศึกษาในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ผ่านการสร้างสรรค์สื่อศิลปะโดยศึกษาว่าเครื่องแบบทำงานอย่างไรและถูกขับเคลื่อนให้ดำรงอยู่โดยสิ่งใดผ่านประวัติศาสตร์ของเครื่องแบบ และประวัติศาสตร์อื่นๆที่เกี่ยวข้อง รวมถึงตัวของผู้นสวมเครื่องแบบในปัจจุบันด้วย งานวิจัยชิ้นนี้ใช้แนวคิดทฤษฎี มุมมองแนวคิดของนักปรัชญาท่านต่างๆ รวมถึงสื่ออื่นๆในการวิเคราะห์บริบทของเครื่องแบบนักศึกษาที่ลิดรอนสิทธิในประเทศไทย

จากการศึกษาพบว่าการดำรงอยู่ของเครื่องแบบนั้นถูกสืบทอดมาจากระบบข้าราชการในอดีตทำให้ปัจจุบันยังมีวัฒนธรรมการสวมเครื่องแบบโดยจุดประสงค์เพื่อจัดระเบียบคนในองค์กรให้อยู่ภายใต้กรอบของระบบในอดีต ที่ยังคงถูกใช้ในปัจจุบันอย่างไม่เสื่อมคลาย นักศึกษาที่สวมเครื่องแบบมหาวิทยาลัยจึงสวมเครื่องแบบจากความเคยชินและไม่สามารถหลุดจากการควบคุมของเครื่องแบบไปได้ แม้ว่าในอนาคตประเทศจะมีการล้มเลิกการสวมเครื่องแบบไปแล้วนักศึกษาก็มีความเคยชินเหล่านี้ก็ยังคงสวมเครื่องแบบนักศึกษาอยู่เช่นเดิม ผู้สวมเครื่องแบบถูกหลอมรวมเป็นหนึ่งเดียวกับเครื่องแบบนักศึกษาและยอมจำนนต่อเครื่องแบบอย่างไร้ข้อโต้แย้ง ไม่มีการตั้งคำถามจากผู้สวมเครื่องแบบเนื่องจากการถูกหล่อหลอมมาเป็นเวลานานจนเป็นกิจวัตรประจำวัน และอยู่ภายใต้อำนาจของเครื่องแบบกำกับอย่างสมบูรณ์โดยที่ตัวผู้สวมไม่แม้แต่รู้ตัว

Thesis Title	Criticize of Uniforms in University
Author	Kwankhanittha Thongsamoer
Degree	Bachelor of Fine Arts (Media Arts and Design)
Thesis Advisor	Assistant Professor Weerapan Chanhom

ABSTRACT

This thesis aim to research about the context of student uniform that deprive rights and freedoms in Thailand. The objective of this thesis is that to criticize the wearing of the university uniform in Thailand by study how the uniform work and how it was driven to be existed here through the history of the uniform, university and also the uniform wearer in the present too. This thesis aim using the theoretical concepts, conceptual view of philosophers and other media to analysis uniform context and the deprivation of liberty in Thailand.

The research result found that the existing of the uniform was maintain from the past governing system. Therefore, currently we still need to wear a uniform in order to organize people in the organization in the frame of the previous system that still remain in this time. The student who wear university uniform wear because they get used to it and cannot be free from the controlling of the uniform even the country has already revoke the uniform. These students who get used to wear uniform still wearing it as before, who wears a university uniform were merged into one with the uniform and surrendered to the uniform without arguments. There are no set questions from who wears due to being dissolved for a long time and become daily routine and under the authority of the uniform was completely directed by the uniform by who wearing the uniform not even realizing it.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ข
บทคัดย่อ	ค
ABSTRACT	ง
สารบัญ	จ
สารบัญรูปภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 วิธีการวิจัย	2
1.4 สมมติฐานของการวิจัย	3
1.5 ขอบเขตของการศึกษา	3
1.6 แผนการดำเนินงาน	3
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 เครื่องแบบและประวัติความเป็นมา	5
2.1 วิเคราะห์บทสัมภาษณ์ของบุคคลกรในมหาวิทยาลัยนำไปสู่การสร้างผลงาน	6
2.2 ประวัติศาสตร์เครื่องแบบ	6
2.2.1 เครื่องแบบและการกลายเป็นเครื่องมือของภาครัฐ	7
2.2.2 การเรียกร้องสิทธิของวัยรุ่นยุโรปให้มีการยกเลิกการสวมเครื่องแบบ	7
2.3 ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม	8
2.3.1 บริบทของเครื่องแบบในยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม	10
2.4 เครื่องแบบในประเทศไทย	10
2.4.1 ระเบียบการสวมเครื่องแบบนักเรียน	14
2.4.2 ระเบียบการสวมเครื่องแบบราชการ	17
2.4.3 บริบทของเครื่องแบบในประเทศไทย	20
2.5 สิทธิและเสรีภาพ	21
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	22
บทที่ 3 ประเด็นทางทฤษฎีแนวคิด	23
3.1 การถูกบงการร่างกาย	24

3.1.1 ทฤษฎีจุลฟิสิกส์ อำนาจสมัยใหม่ของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault)	24
3.1.2 การลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์	27
3.2 อุดมการณ์และการปลูกฝังความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องแบบ	27
3.2.1 Ideology ของหลุยส์ อัลธุสแซร์ (Louis Althusser)	27
3.3 การสืบทอดอำนาจของระบบราชการสู่โรงเรียน (มหาวิทยาลัย)	28
3.3.1 ทฤษฎีระบบราชการ (Bureaucracy) ของ แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber)	28
3.4 ลำดับชั้นชั้นทางสังคมในเครื่องแบบนักศึกษา	30
3.4.1 ลำดับชั้นทางสังคมของคาร์ล มาร์ก (Karl Marx)	30
3.4.2 ลำดับชั้นชั้นทางสังคมของ Max Weber	31
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล	34
4.1 ข้อมูลจากการลงสัมภาษณ์นักศึกษาที่สวมเครื่องแบบนักศึกษา	35
4.2 การวิเคราะห์บริบทของเครื่องแบบในมหาวิทยาลัยไทย	35
4.3 ระบบราชการในประเทศไทย	38
4.4 ระบบชนชั้นทางสังคมและความเท่าเทียมที่ไม่มีอยู่จริง	39
4.5 การต่อต้านการสวมเครื่องแบบของเด็กนักเรียนนักศึกษา	40
4.6 แนวคิดของนักศึกษาผู้สวมเครื่องแบบ	41
4.7 กรณีศึกษาการสวมเครื่องแบบและการลดทอนสิทธิเสรีภาพ	41
บทที่ 5 กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปนิพนธ์	43
5.1 การทดลองสร้างโครงการสื่อศิลปะครั้งที่ 1	43
5.2 การทดลองสร้างโครงการสื่อศิลปะครั้งที่ 2	47
5.3 การทดลองสร้างโครงการสื่อศิลปะครั้งที่ 3	53
บทที่ 6 อภิปรายและสรุปผลการวิจัย	60
เอกสารอ้างอิง	63
ประวัติผู้เขียน	65

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 2.1 เครื่องแบบนักเรียน โรงเรียนข้าราชการพลเรือน	11
ภาพ 2.2 เครื่องแบบนักเรียน โรงเรียนเทพศิรินทร์	12
ภาพ 4.3 พนักงานกคลิฟท์ในประเทศญี่ปุ่น	42
ภาพ 4.4 พนักงานกคลิฟท์ในประเทศญี่ปุ่น	42
ภาพ 5.5 footage เก้าในงาน History of uniform	45
ภาพ 5.6 stop motion ในงาน History of uniform	45
ภาพ 5.7 ภาพรวมทั้งหมดของงาน	46
ภาพ 5.8 ภาพรวมของงานหลังติดตั้งเสร็จ	48
ภาพ 5.9 ภาพช่วงที่กำลังถอนการติดตั้ง	49
ภาพ 5.10 ตัวหุ่นที่เย็บขึ้นและเสื้อที่ถูกเขียนแสดงความคิดเห็นแล้ว	49
ภาพ 5.11 ตัว leap motion	50
ภาพ 5.12 วิธีใช้ leap motion จาก GADGETEER	50
ภาพ 5.13 ลักษณะเกมส์ในตัวงานครั้งนี้	51
ภาพ 5.14 ลักษณะเกมส์ในตัวงานครั้งนี้	51
ภาพ 5.15 กระบวนการทำหุ่นโดยใช้ปูนปลาสเตอร์	52
ภาพ 5.16 กระบวนการทำหุ่นโดยใช้ปูนปลาสเตอร์	52
ภาพ 5.17 ตัวงานหลังติดตั้งเสร็จสิ้น	54
ภาพ 5.18 ตัวงานหลังติดตั้งเสร็จสิ้น	54
ภาพ 5.19 พื้นที่ระหว่างการติดตั้งงาน	55
ภาพ 5.20 กระบวนการสร้างหุ่น	56
ภาพ 5.21 กระบวนการสร้างหุ่น	56
ภาพ 5.22 กระบวนการเขียนชุดนักศึกษาลงบนตัวหุ่น	57
ภาพ 5.23 mapping ที่ฉายลงบนตัวหุ่น	57
ภาพ 5.24 ระหว่างนำเครื่องแบบขึ้นไปแขวน	58
ภาพ 5.25 เครื่องแบบที่ถูกแสดงความคิดเห็นและนำขึ้นแขวน	58
ภาพ 5.26 เครื่องแบบที่ถูกแสดงความคิดเห็นและนำขึ้นแขวน	59

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การสวมเครื่องแต่งกายในอดีตของประเทศไทยแบ่งออกเป็นการสวมเครื่องแต่งกายตามชนชั้น ในชนชั้นไพร่ ทาส หรือสามัญชนไม่มีสิทธิ์แต่งกายเทียบเท่าชั้นเจ้านายได้ ด้วยเหตุนี้การสวมเครื่องแต่งกายตามลำดับชั้นจึงกลายเป็นเรื่องที่คนทั่วไปต้องทำตามและไม่อาจฝ่าฝืนระเบียบในเรื่องนี้ได้มันจึงเป็นเรื่องง่ายที่จะควบคุมประชาชนให้อยู่ในกรอบที่ถูกกำหนดมาแล้ว แต่ว่าการเข้ามามีอิทธิพลของชาติตะวันตกทำให้แนวคิดเรื่องการแต่งกายเปลี่ยนไป เครื่องแต่งกายส่วนมากได้รับอิทธิพลมาจากชาติตะวันตกทั้งสิ้นในที่นี้รวมถึงเครื่องแบบ (uniform) เครื่องมือควบคุมประชาชนอันเป็นผลผลิตจากชาติตะวันตกก็เข้ามาให้ประเทศไทยด้วยในสมัยรัชกาลที่ 5 และถูกบังคับใช้ตามราชกิจจานุเบกษาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในปี 2482 ให้นักเรียนในขณะนั้นสวมเครื่องแบบนักเรียน (School Uniform) โดยทั้งนี้ยังรวมถึงราชการทหารด้วยอีกเช่นกันที่ต้องสวมเครื่องแบบซึ่งรับอิทธิพลมาจากชาติตะวันตกที่เครื่องแต่งกายไม่เหมาะสมกับสภาพอากาศในประเทศไทยอย่างมาก ซึ่งวัฒนธรรมการสวมเครื่องแบบนี้ถูกสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันทั้งในระบบการศึกษาและระบบราชการของประเทศไทย

ในระบบการศึกษาไทยอันต้องการสร้างเด็กรุ่นใหม่เพื่อพัฒนาประเทศชาติกลับมีแนวคิดการสวมเครื่องแบบที่ฝังรากลึกจากคนในอดีตส่งต่อถึงปัจจุบันโดยไร้การตั้งคำถามใดๆทั้งสิ้น ไม่รู้ถึงที่มาและเหตุผลที่ต้องสวมใส่เครื่องแบบ สวมเครื่องแบบด้วยความเคยชินที่ทำในชีวิตประจำวันทุกวันโดยไม่มีการตั้งคำถามตั้งแต่ตัวบุคคลนั้นอยู่ในระดับอนุบาล ซึ่งในระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาอาจจะเข้าใจได้ง่ายกับการสวมเครื่องแบบนักเรียน เพราะอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐบาลอย่างแท้จริง แต่ทว่าในระดับอุดมศึกษา ในระดับมหาวิทยาลัยอันมีแนวคิดสร้างสรรค์เด็กให้มีความคิดที่เสรีและสร้างสรรค์

ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ยังมีการบังคับสวมเครื่องแบบที่มีบทลงโทษเด็กนักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่ไม่ทำตามกฎระเบียบการสวมเครื่องแบบราวกับเด็กประถมที่ยังไม่โตพอจะคิดหรือช่วยเหลือตัวเองได้ ซึ่งที่ผ่านมาจากอดีตมีการต่อต้านการสวมเครื่องแบบในหลายมหาวิทยาลัย ซึ่งแต่ละมหาวิทยาลัยมีนักศึกษาดังคำถามเกี่ยวกับการสวมเครื่องแบบนั้นส่งผลต่อตัวนักศึกษาอย่างไรและเกิดการ

ต่อต้านการสวมเครื่องแบบนักเรียนนี้ แต่ก็ไม้อาจทำให้วัฒนธรรมการสวมเครื่องแบบนี้หายไปจากสังคม การศึกษาของประเทศไทยไปได้จากการแอบอ้างอิทธิพลของเครื่องแบบพระราชทานของรัชกาลที่ 5 รวมทั้งยังมีการเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติเครื่องแบบนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาที่ถูกเข้าใจผิดว่า พระราชบัญญัตินี้ครอบคลุมถึงเครื่องแบบนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา

พระราชบัญญัติเครื่องแบบนักเรียนปี 2551 กล่าวถึงเครื่องแบบนักเรียน ที่หมายความว่า “ผู้ซึ่ง ศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ซึ่งศึกษา ในระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาตามกฎหมายว่าด้วยการ ศึกษาแห่งชาติ”

พระราชบัญญัตินี้ไม่ได้รวมถึงนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาเข้าไปด้วยดังนั้นสิ่งนี้จึงไม่ใช่ เหตุผลที่ทำให้เครื่องแบบนักศึกษายังคงดำรงอยู่ในสังคมการศึกษาในประเทศไทยแต่ดำรงอยู่ด้วยเจตนา อื่น เพราะในขณะที่สังคมทั่วโลกต่อต้านการถูกละเมิดสิทธิโดยผู้มีอำนาจสูงสุดต่างๆรวมถึงการสวม เครื่องแบบด้วยนั้น ประเทศไทยกลับยอมรับวัฒนธรรมอันลึกรอนสิทธินี้เข้ามามีบทบาทในประเทศไทย อย่างยาวนานนั้นไม่นับรวมการสวมเครื่องแบบทหาร ราชการ เครื่องแบบนักศึกษาหรือนักเรียน แต่ยัง รวมถึงงานด้านอื่นๆที่มีการบังคับสวมเครื่องแบบโดยเฉพาะด้านงานบริการ คนเหล่านี้ถูกลดทอนสิทธิใน การแสดงออกของตัวเองทั้งด้านความคิดและตัวตนของเขา

ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาบริบทของเครื่องแบบในสังคมไทยโดยจะเน้นศึกษาไปที่ เครื่องแบบนักศึกษาในสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา การทำงานและการดำรงอยู่ของวัฒนธรรม การสวมเครื่องแบบและสร้างสื่อศิลปะเพื่อวิพากษ์วิจารณ์จากผลการศึกษาเรื่องการสวมเครื่องแบบ นักศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทของเครื่องแบบนักศึกษาของประเทศไทย
2. เพื่อสร้างสื่อศิลปะวิพากษ์วิจารณ์การสวมเครื่องแบบในประเทศไทย

1.3 วิธีการวิจัย

กระบวนการวิจัยในงานวิจัยชิ้นนี้ใช้กระบวนการเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) วิเคราะห์ ความสัมพันธ์ของเหตุการณ์กับสภาพแวดล้อม เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ โดยงานวิจัยชิ้นนี้ใช้ วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร โดยศึกษาค้นคว้าจากตำราทางวิชาการ บทความ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วทำการวิพากษ์ ตีแผ่ข้อสรุปของงานวิจัยชิ้นนี้

1.4 สมมติฐานของการวิจัย

1. การสวมเครื่องแบบนักศึกษาเกิดจากความเป็นใจหรือความเคยชิน
2. อะไรทำให้แนวคิดการสวมเครื่องแบบยังคงดำรงอยู่
3. เครื่องแบบทำให้เกิดความเท่าเทียมกันจริงๆหรือไม่

1.5 ขอบเขตการศึกษา

เนื้อหาของงานวิจัยนี้ศึกษาตั้งแต่การกำเนิดขึ้นมาของเครื่องแบบ ไปสู่การแปรเปลี่ยนสถานะของเครื่องแบบกลายเป็นเครื่องมือของภาครัฐเพื่อใช้ควบคุมประชาชนในศตวรรษที่ 18 จนการเข้าสู่ประเทศไทยในรัชกาลที่ 5 รวมถึงบริบทต่างๆของเครื่องแบบในประเทศนอกเหนือจากเครื่องแบบนักศึกษาคือศึกษาทั้งเครื่องแบบทหาร ระบบราชการ และเครื่องแบบในงานบริการอีกด้วย ว่ามีกลไกการทำงานอย่างไรและต่างจากเครื่องแบบอันเป็นเครื่องมือของภาครัฐในศตวรรษที่ 18 อย่างไร และศึกษาว่าทำไมอะไร ทำให้วัฒนธรรมการสวมเครื่องแบบยังคงดำรงอยู่ในปัจจุบันได้

1.6 แผนการดำเนินงาน

งานวิจัยชิ้นนี้มี 2 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนการศึกษา

1. สัมภาษณ์แนวคิดของนักศึกษาที่มีต่อเครื่องแบบ
2. ศึกษาประวัติศาสตร์เครื่องแบบของต่างประเทศ
3. ศึกษาอุคปภูวัตินุตสาหกรรม
4. ศึกษาเครื่องแบบในประเทศ
5. ศึกษาสิ่งที่อยู่เบื้องหลังที่ทำให้เครื่องแบบยังคงสามารถดำรงอยู่ได้
6. ศึกษาบริบทของเครื่องแบบในอดีตและปัจจุบัน
7. ศึกษาแนวคิดของนักคิดที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
8. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้
9. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ขั้นที่ 2 ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน

1. นำผลสรุปจากการศึกษาวิจัยในขั้นตอนแรกมาทำงาน
2. สร้างผลงานเพื่อนำเสนอผลการวิจัย
3. เผยแพร่ต่อสาธารณชน

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ตระหนักรู้เกี่ยวกับการสวมเครื่องแบบนั้นลดรอนสิทธิและเสรีภาพของผู้สวม
2. เพื่อสร้างคำถามกับเครื่องแบบเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพแก่ผู้ชม

บทที่ 2

เครื่องแบบและประวัติและความเป็นมา

ในการศึกษางานวิจัยเรื่องการสร้างสื่อศิลปะวิพากษ์การสวมเครื่องแบบนักศึกษาและการลิตรอนสิทธิเสรีภาพ ได้ทำการศึกษาความเป็นมาของเครื่องแบบทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมไปถึงบริบทของเครื่องแบบนักศึกษา และเครื่องแบบอื่นๆ ในยุคต่างๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

2.1 วิเคราะห์บทสัมภาษณ์บุคลากรในมหาวิทยาลัยนำไปสู่การสร้างผลงาน

2.2 ประวัติศาสตร์เครื่องแบบ

2.2.1 เครื่องแบบและการกลายเป็นเครื่องมือของภาครัฐ

2.2.2 การเรียกร้องสิทธิของวัยรุ่นยุโรปให้มีการยกเลิกการสวมเครื่องแบบ

2.3 ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม

2.3.1 บริบทของเครื่องแบบในยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม

2.4 เครื่องแบบในประเทศ

2.4.1 ระเบียบการสวมเครื่องแบบนักเรียน

2.4.2 ระเบียบการสวมเครื่องแบบราชการ

2.4.3 บริบทของเครื่องแบบในประเทศไทย

2.5 สิทธิและเสรีภาพ

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 วิเคราะห์ทัศนภาพสัญลักษณ์ในมหาวิทยาลัยนำไปสู่การสร้างผลงาน

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่สวมเครื่องแบบภายใต้กฎระเบียบที่มีมาช้านาน และทำตามกฎระเบียบนั้นมาตั้งแต่เด็กทำให้ไม่ได้รู้สึกว่าการสวมเครื่องแบบนั้นลิดรอนสิทธิของพวกเขาแต่อย่างใด อีกทั้งยังไม่มีความรู้ใดๆเกี่ยวกับเครื่องแบบ และรู้เพียงว่าเครื่องแบบเป็นความภาคภูมิใจของพวกเขาและครอบครัว

ดังนั้นเพื่อให้ผู้สวมเครื่องแบบมีความเข้าใจในเรื่องของที่มาที่ไปของเครื่องแบบที่พวกเขาสวมใส่อยู่ ผู้วิจัยจึงเรียบเรียงความเป็นมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเพื่อสร้างผลงาน เพื่อแสดงให้ผู้สวมเครื่องแบบรับชมและทำความเข้าใจเกี่ยวกับบริบท หน้าที่ของเครื่องแบบนักศึกษา และเข้าใจว่าเครื่องแบบถูกใช้เป็นเครื่องมือจากภาครัฐอย่างไรในการบงการร่างกายของผู้คน ในศตวรรษที่ 18 และภายหลังเครื่องแบบเข้ามามีบทบาทได้อย่างไรในประเทศไทยและตัวเครื่องแบบถูกสืบทอดผ่านอำนาจอะไรบ้างจนมาถึงปัจจุบัน และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างไรในสังคมที่กำลังพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง แต่ตัวเครื่องแบบกลับไม่ได้รับผลกระทบใดจากการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องนี้เลย ทำให้ผู้วิจัยต้องมองย้อนกลับไปค้นหาถึงเบื้องหลังการดำรงอยู่ของเครื่องแบบอย่างลึกซึ้งเพื่อสร้างผลงานวิจารณ์การสวมเครื่องแบบนี้

การถูกผูกโยงโดยประวัติศาสตร์และความดั่งามของเครื่องแบบทำให้ผู้สวมในปัจจุบันไม่เคยตั้งคำถามต่อเครื่องแบบเลยว่าเพราะเหตุใดเราจึงต้องสวมเครื่องแบบนี้ ย้อนกลับไปในวันที่ 19 กันยายน 2549 วันรัฐประหาร เครื่องแบบในเวลานั้นได้รับความนิยมจนถึงขีดสุด ความดั่งามของทหารทำให้ความนิยมของเครื่องแบบและภาพลักษณ์ของเครื่องแบบดีมากในสายตาของประชาชน และพวกเขามีความภูมิใจอย่างยิ่งกับผู้สวมเครื่องแบบ นั่นเป็นอีกหนึ่งเหตุผลที่ยังทำให้เครื่องแบบสามารถทำงานในสังคมได้อย่างราบรื่น

2.2 ประวัติศาสตร์เครื่องแบบ

เครื่องแบบนักเรียนในประเทศอังกฤษเกิดขึ้นครั้งแรกในรัชสมัยของพระเจ้าเฮนรีที่ 8 (พ.ศ.2034-2090) โดยเครื่องแบบนักเรียนในยุคแรกนั้นไม่ได้ถูกใส่โดยนักเรียนชั้นสูง หากแต่เป็นนักเรียนยากไร้ที่ใส่ เพื่อเป็นการแยกระหว่างนักเรียนจากโรงเรียนยากไร้กับโรงเรียนอื่น และเพื่อการง่ายต่อการตัดเย็บเสื้อผ้าในรูปแบบเดียวกัน ทั้งนี้ยังรวมไปถึงเหตุผลทางเศรษฐกิจในสมัยนั้นอีกด้วย (ความเป็นมาของระเบียบชุดนักเรียนไทย อังกฤษ และอเมริกา และข้อถกเถียงสากล , 2013)

ในอีก 300 ปีต่อมา นักเรียนในโรงเรียนรัฐบาลเริ่มมีการใส่เครื่องแบบเช่นเดียวกับโรงเรียนเอกชน โดยเครื่องแบบในสมัยนั้นถูกเรียกว่า “bluecoat” หรือ “เสื้อคลุมสีน้ำเงิน” เพราะเครื่องแบบ

หลักนั้นคือ เสื้อโค้ทยาวคล้ายแจ็คเก็ต สีน้ำเงิน ซึ่งสีน้ำเงินเป็นสีที่ถูกที่สุดในการย้อมผ้าในขณะนั้นและยังเป็นสีซึ่งสื่อถึงความอ่อนนุ่มถ่อมตนอีกด้วย

ในปี 1870 มีการออกระเบียบการศึกษาขั้นต้น 1870 (Elementary Education Act 1870) ทำให้การศึกษาขั้นต้นมีการแพร่หลายในประเทศอังกฤษและเวลส์ เครื่องแบบนักเรียนเองได้รับความนิยมและแพร่หลายมากขึ้น นักเรียนทุกคนมีเครื่องแบบเป็นของตัวเอง เครื่องแบบนักเรียนในยุค 1920's ประกอบไปด้วย เสื้อสูททีกัก (blazer) เนคไท และกางเกงขายาวสุภาพ

2.2.1 เครื่องแบบและการกลายเป็นเครื่องมือของภาครัฐในประเทศอังกฤษ

ในศตวรรษที่ 18 รัฐบาลเริ่มตระหนักถึงสิ่งที่พวกเขาควรควบคุมนั้นไม่ใช่ดินแดนอีกต่อไป แต่เป็นประชากรของพวกเขาเอง ในช่วงเวลานั้นเกิดกฎระเบียบมากมายขึ้นมาในชีวิตประจำวัน เช่น ท่องทำการเดิน การนั่ง หรือการแต่งกายให้เข้ากับสถานการณ์ในตอนนั้นๆ อย่างการแต่งกายไปจับน้ำชาบ้านเพื่อน การแต่งกายเพื่อออกไปข้างนอก การสวมชุดกีฬา ชุดนอน หรือชุดทำงาน เครื่องแบบนักเรียนเองก็เข้ามามีบทบาทในช่วงเวลานั้น นักเรียนในโรงเรียนรัฐบาลเริ่มมีการใส่เครื่องแบบเช่นเดียวกับโรงเรียนเอกชน การสวมเครื่องแบบนักเรียนในสมัยนั้นเป็นการบ่งบอกสถานะของผู้สวมว่าเป็นบุคคลชั้นสูงที่คนยากไร้ไม่มีโอกาสได้สวมใส่ ในเวลานั้นเครื่องแบบนักเรียนถูกใช้เพื่อการแบ่งแยกชนชั้นของคนอย่างชัดเจน เพราะเครื่องแบบที่ไม่ใช่เครื่องแบบนักเรียนก็ถูกใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม มีไว้เพื่อลดทอนคุณค่าของมนุษย์ในระบบอุตสาหกรรมอย่างชัดเจน ที่กล่าวข้างต้นนี้เป็นผลพวงจากการปฏิบัติอุตสาหกรรมในอังกฤษทั้งสิ้น

2.2.2 การเรียกร้องสิทธิของวัยรุ่นยุโรปให้มีการยกเลิกการสวมเครื่องแบบ

ในปี 1960 ความนิยมของเครื่องแต่งกายชุดนักเรียนเริ่มเสื่อมลง เนื่องจากการปฏิวัติสังคม (social revolution) และหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เครื่องแบบยิบย่อยที่มีราคาแพงก็ไม่ใช่ที่นิยมอีกต่อไป เนื่องจากประชาชนไม่มีกำลังเงินมากพอที่จะจ่ายให้กับเครื่องแบบ อีกทั้งในช่วงเวลานั้นเกิดการปฏิวัติของวัยรุ่นในยุค 60 เรื่องแนวความคิดทางชนชั้นและระเบียบที่กักกันเสรีภาพในการแสดงออกและถูกทำลายโดยกลุ่มวัยรุ่นในยุคนั้น ทำให้โรงเรียนหลายแห่งยกเลิกการสวมเครื่องแบบนักเรียนลงในที่สุด

2.3 ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม

การปฏิวัติอุตสาหกรรม หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงใน วิธีการผลิตและระบบการผลิต จากเดิมระบบการผลิตมักทำกันภายในครอบครัว พ่อค้ามักเป็น นายทุนซื้อวัตถุดิบแล้วแจกจ่ายให้แต่ละครอบครัวรับมาทำ แล้วพ่อค้าจะรับผลิตภัณฑ์ที่สำเร็จแล้วไปขาย คนงานก็จะได้ค่าจ้างเป็นการตอบแทน การผลิตสินค้าเดิมใช้แรงงานคน แรงงานสัตว์ รวมทั้งพลังงานจากธรรมชาติ เครื่องมือแบบง่ายๆ มาเป็นการใช้เครื่องจักรกลแทน เริ่มจากแบบง่ายๆ จนถึงแบบซับซ้อนที่มีกำลังผลิตสูง จนเกิดเป็นการผลิตในระบบโรงงาน การผลิตภายในครอบครัวก็ค่อยๆ หดไป และผู้คนจำนวนมากตามชนบทต้องอพยพเข้ามาทำงาน เป็นกรรมกรในโรงงาน

การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งแรกเกิดในประเทศอังกฤษในคริสต์ศตวรรษที่ 18 และได้แผ่ขยายไปยังประเทศตะวันตกอื่นๆ ทั่วโลก การปฏิวัติอุตสาหกรรมนับเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่มีผลกระทบต่อ การเมืองการปกครอง สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของมนุษยชาติทั่วโลก

อังกฤษ : ผู้นำการปฏิวัติอุตสาหกรรม การปฏิวัติอุตสาหกรรมเริ่มต้นที่อังกฤษเพราะอังกฤษมีปัจจัยสนับสนุนการขยายตัวทางอุตสาหกรรมครบถ้วน คือ มีทุน วัตถุดิบ แรงงาน และตลาดการค้า

อังกฤษเป็นผู้นำในการปฏิวัติเกษตรกรรม โดยนำความรู้ทาง วิทยาศาสตร์มาปรับปรุงการเกษตร ให้พัฒนาขึ้น โดยในคริสต์ศตวรรษที่ 16 อังกฤษนำระบบล้อมเขตที่ดิน มาใช้เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรอย่างแพร่หลาย ซึ่งเป็นผลให้เจ้าของที่ดินรายใหญ่สามารถรวบรวมที่ดินของตนเป็นผืนใหญ่ และสร้างรั้วล้อมที่ดินของตนเพื่อ ป้องกันความเสียหายของพืชผลจากการทำลายของคนและสัตว์ นอกจากนี้ยังนำวิทยาการใหม่ๆ มาใช้ในการผลิต การปรับปรุงวิธีการทำนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การปฏิวัติเกษตรกรรมนำไปสู่ การปฏิวัติอุตสาหกรรม

การเกษตรกรรมในอังกฤษได้ผลดีขึ้น ทำให้การค้าขายเจริญรุ่งเรืองขึ้น ประเทศมีความ มั่งคั่งขึ้น ใน ค.ศ. 1694 รัฐบาลจัดตั้งธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อเป็นแหล่งระดมทุนของรัฐ ทรัพยากรมนุษย์ของอังกฤษก็มีความพร้อมสนับสนุนการปฏิวัติอุตสาหกรรม เพราะชาวอังกฤษไม่เคร่งครัดต่อการแบ่งแยกชนชั้น เช่น สังคมอื่นๆ ในยุโรป ทั้งยังให้การ ขอมรับชนทุกชั้นที่สามารถสร้างฐานะเป็นปึกแผ่น ดังนั้นขุนนางอังกฤษจึงไม่รังเกียจที่จะทำการค้า เช่นเดียวกับชนชั้นกลางที่พยายามยกสถานะภาพทาง เศรษฐกิจให้เท่าเทียมขุนนาง นอกจากนี้รัฐยังส่งเสริมให้การค้าขายตัว เช่น มีการออกพระราชบัญญัติ สร้างถนน ทำจอดเรือ และขุดคลองต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก เพื่อใช้เป็นเส้นทางคมนาคมทางการค้า มีการยกเลิกการเก็บภาษีผ่านด่าน และมีนโยบายการค้าแบบเสรี ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้มีการขยายตัวของตลาดการค้าภายในอย่าง กว้างขวาง

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้อังกฤษเป็นประเทศผู้นำการปฏิวัติอุตสาหกรรม เนื่องจากในระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 17-18 อังกฤษมีอาณานิคมที่อยู่โพ้นทะเล ที่เป็นแหล่งวัตถุดิบและตลาดทั้งใน ทวีปเอเชีย และอเมริกา จนในที่สุดการค้าได้กลายเป็นนโยบายหลักของประเทศ เรือรบของอังกฤษ ทำหน้าที่รักษาเส้นทางทางการค้าทางทะเล และให้ความคุ้มครองแก่เรือพาณิชย์ที่เดินทางไปค้าขายทั่วโลก สิ่งเหล่านี้คือปัจจัยที่ทำให้ชาวอังกฤษคิดค้นประดิษฐ์เครื่องจักรมาใช้ในโรงงาน อุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง

การปฏิวัติอุตสาหกรรมแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ การปฏิวัติอุตสาหกรรมระยะแรกใน ระหว่าง ค.ศ. 1760-1840 เป็นระยะที่มีการประดิษฐ์เครื่องจักรช่วยในการผลิตและการปรับปรุง โรงงาน อุตสาหกรรมให้มีประสิทธิภาพ และการปฏิวัติอุตสาหกรรมระยะที่ 2 ระหว่าง ค.ศ. 1861- 1865 เป็นการปรับปรุงการคมนาคมสื่อสาร ซึ่งเป็นผลมาจากความสำเร็จของอุตสาหกรรมเหล็ก และเครื่องจักรไอน้ำ ผลของการปฏิวัติอุตสาหกรรม มีดังนี้

1. ประชากรทั่วโลกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และทางด้านการแพทย์เจริญก้าวหน้าขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งความสมบูรณ์ของอาหาร ระบบสาธารณสุขและการดูแลสุขภาพอนามัย การเพิ่มประชากรอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการอพยพจากชนบทมาหางานทำในเมืองจนเกิดปัญหาความแออัดของประชากรในเขตเมือง

2. การก่อสร้างอาคารบ้านเรือนและสถาปัตยกรรม พัฒนาก้าวหน้ามากขึ้น เพราะการพัฒนาอุตสาหกรรมและ เทคโนโลยีการก่อสร้าง ทำให้อาคารแข็งแรงขึ้น การออกแบบ ก่อสร้างหอไอเฟลที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศสใน ค.ศ. 1889 ถือเป็นสัญลักษณ์ของการเริ่มต้นการก่อสร้างที่ทันสมัยของโลก

3. เกิดปัญหาสังคมต่างๆ มากมาย เช่น ชุมชนแออัด การแพร่กระจายของเชื้อโรค ปัญหาอาชญากรรม การใช้แรงงานเด็ก การเอารัดเอาเปรียบกัน ทำให้เกิดแนวคิดของ ลัทธิสังคมนิยมของคาร์ล มาร์กซ์ ที่เรียกร้องให้กรรมกรรวมพลังกันเพื่อต่อต้านการปฏิบัติไ้คนล้มระบบทุนนิยม ทำให้ลัทธิสังคมนิยมมีบทบาทและอิทธิพลมากขึ้น

4. เกิดลัทธิเสรีนิยม ซึ่งเป็นพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยและแนวคิดนี้แพร่หลายกว้างขวางขึ้น ทั้งด้านการเมืองและเศรษฐกิจ ค.ศ. 1776 แอดัม สมิธ ได้พิมพ์งานเขียนชื่อ THE WEALTH OF NATIONS เพื่อเสนอแนวคิดที่ว่าความมั่งคั่งของประเทศจะเกิดจากระบบการค้าแบบเสรี

5. การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมได้ขยายไปทั่วภูมิภาคต่างๆ ของโลก ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การเมือง และทำให้ประเทศต่างๆ เหล่านี้มี “วัฒนธรรมร่วม” ตามตะวันตกไปด้วย

การปฏิวัติอุตสาหกรรมก่อให้เกิดการแบ่งค่าระหว่างลัทธิทุนนิยมกับลัทธิสังคมนิยมอย่างเป็นรูปธรรม ต่อมาใน ค.ศ. 1889 ได้มีการประกาศให้วันที่ 1 พฤษภาคมของทุกปีเป็นวันเมย์เดย์หรือวันแรงงานสากล นอกจากนี้ยังทำให้เกิดวรรณกรรมแนวสังคมนิยม ในกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 ที่พยายามเสนอเรื่องความเป็นจริงเบื้องหลัง ความสำเร็จ ของระบบสังคมอุตสาหกรรม ที่ชนชั้นกรรมกรมีชีวิตที่ยากไร้และถูกเอารัดเอาเปรียบ

2.3.1 บริบทของเครื่องแบบในยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม

การปฏิวัติอุตสาหกรรมในอังกฤษปี ศตวรรษที่ 18 ทำให้เกิดโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นมากมาย ประชากรมากมายจากต่างเมืองหลั่งไหลเข้ามาทำงานในโรงงานกันและเพื่อที่จะควบคุมพนักงานของตัวเองได้ของนายทุน ทำให้เกิดข้อระเบียบและเครื่องแบบยูนิฟอร์มขึ้นเพื่อกับกำพนักงานงานอยู่ในกฎที่วางไว้ของนายทุน

2.4 เครื่องแบบในประเทศไทย

ชุดนักเรียนของไทยเริ่มมีขึ้นครั้งแรกในสมัยการวางรากฐานการศึกษาไทย ในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งในช่วงเวลานั้นมีการเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม โดยอิทธิพลจากประเทศตะวันตก รัชกาลที่ 5 ทรงดำเนินการปรับปรุงระบอบการปกครองและการเศรษฐกิจให้มั่นคงในประเทศ มีการพัฒนาสังคมใหม่ให้เจริญเทียบเท่าประเทศทางตะวันตก ซึ่งเป็นการเปลี่ยนไปสู่ภาวะทันสมัยในสังคมไทย นอกจากนี้มีชนชั้นที่ทำหน้าที่เผยแพร่ศาสนาหลายคนที่เดินทางเข้ามาในกรุงสยามเพื่อเผยแพร่ศาสนา ได้แก่ หมอปลัดเล โดยมองว่าการเผยแพร่ศาสนานั้นจำเป็นต้องเริ่มด้วยการให้คนยอมรับนับถือ การจัดความโง่เขลาออกไป และนำความรู้สมัยใหม่ออกเผยแพร่ เรียกกันว่า “ความศิวิไลซ์”

ซึ่งเครื่องแบบนักเรียนเองก็เข้ามามีบทบาทในประเทศไทยในช่วงเวลานั้น ทั้งยังรวมถึงเครื่องแบบทหารอีกด้วย (ชุดนักเรียน-ที่มา) เครื่องแบบนักเรียนที่เข้ามาในประเทศไทยมีรูปแบบเป็นของชาติตะวันตกที่นำมาปรับปรุงให้มีรูปแบบของไทยเข้าไปผสมด้วยดังนี้

1. หมวกฟางมีผ้าพันหมวกสีดำตามสีประจำโรงเรียน ดิฉอักษรย่อนามโรงเรียนที่หน้าหมวก
2. เสื้อราชปะแตนสีขาว คอทอง
3. กางเกงไทย (กางเกงขาสั้นอย่างที่นักเรียนใช้อยู่ในปัจจุบัน)
4. ถุงเท้าขาว หรือดำ
5. รองเท้าดำ

ทั้งนี้ ถุงเท้า รองเท้า ในขณะนั้นเป็นของราคาแพง จึงไม่จำเป็นที่จะต้องมีทุกคน ซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีใช้

ภาพ 2.1 เครื่องแบบนักเรียน โรงเรียนข้าราชการพลเรือน

ภาพ 2.2 เครื่องแบบนักเรียน โรงเรียนเทพศิรินทร์

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 กำหนดให้นักเรียนในหัวเมืองใช้เสื้อราชปะแตนสีเทา แทนเสื้อขาวได้ ด้วย (เสื้อเทาเป็นเครื่องแบบสำหรับเดินป่า ข้าราชการในกรุงเมื่อออกไปหัวเมืองให้ใช้เสื้อเดินป่าสีเทา แทนเสื้อขาว เพราะรักษาความสะอาดง่ายกว่า ปัจจุบันยังคงมีข้าราชการสำนักพระราชวังและสำนักพระราชพิธีที่ยังคงรักษาราชการธรรมเนียมอยู่ เมื่อต้องไปปฏิบัติราชการต่างจังหวัดจะเปลี่ยนเสื้อเป็นสี kaki ทั้งหมด)

หลังจากในสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครองก็มีการจัดตั้งยุวชนทหาร และกำหนดให้นักเรียนตั้งแต่ ชั้นมัธยมปีที่ 4 (เทียบกับปัจจุบันคือ ชั้น ม.2 ขึ้นไป) ต้องเป็นยุวชนทหาร นักเรียนตั้งแต่ชั้นม.4 ขึ้นไปจึง แต่งเครื่องแบบยุวชนทหารแทน

เครื่องแบบนักเรียน คือ

1. หมวกทรงหม้อตาลสี kaki เกมเขียว หน้าหมวกเป็นโลหะมีอุณาโลมอยู่กลาง มีตัวอักษรว่า รักชาติยิ่งชีพ

2. เสื้อเชิ้ตสี kaki เกมเขียว

3. กางเกงขาสั้นสี kaki เกมเขียว

4. ถุงเท้าดำ รองเท้าดำ

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ฟ้าขาดแคลน มีการเปลี่ยนแปลงเครื่องแบบนักเรียนเป็น

1. หมวกกะโล่สีขาว

2. เสื้อเชิ้ตแขนสั้นสีขาว ปักอักษรย่อ नामจังหวัดพร้อมหมายเลขประจำโรงเรียนด้วยไหมสีน้ำเงิน โรงเรียนราษฎร์หรือสมัยนี้เรียกว่า โรงเรียนเอกชน ปักสีแดง เช่น โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย ใช้ ช.ม.1 (ขึ้นต้นเลขที่ 1 คือ โรงเรียนชายประจำจังหวัด แล้วต่อด้วยเลข 2 โรงเรียนสตรีประจำจังหวัด แล้วจึงต่อด้วยเลข 3 โรงเรียนประจำอำเภอ ต่อด้วยโรงเรียนประจำตำบลไปจนครบทั้งจังหวัด)

3. กางเกงขาสั้นสีกากี เข็มขัดหนังสีน้ำตาล

4. ถุงเท้าน้ำตาล รองเท้าน้ำตาล มีก็ได้ไม่มีก็ได้

มีบางโรงเรียนที่มีเครื่องแบบพิเศษ เช่น โรงเรียนในพระบรมราชูปถัมภ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว คือ โรงเรียนมหาดเล็กหลวง (ปัจจุบันคือ วัชรราชวิทยาลัย) โรงเรียนราชวิทยาลัย (ปัจจุบันคือ โรงเรียน -ป.ร.ราชวิทยาลัย) โรงเรียนมหาดเล็กหลวงเชียงใหม่ โรงเรียนพรานหลวง ใช้เครื่องแต่งกายซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของข้าราชการพลเรือนในพระราชสำนัก ร.ศ. 129 ประกอบด้วย

1. หมวกหนีบสักหลาดสีน้ำเงินแก่ ติดตราพระมหามงกุฎเงินที่ขาวหมวก กับมีดุมพระมหามงกุฎเงินที่หน้าหมวก 2 ดุม

2. เสื้อราชปะแตนสีขาว ดุมพระมหามงกุฎเงิน ติดแผ่นคอพื้นน้ำเงินแก่มีแถบไหมเงินพาดกลาง กับมีอักษรย่อ नामโรงเรียนทำด้วยเงิน ม.(มหาดเล็กหลวง) ร. (ราชวิทยาลัย) ช. (มหาดเล็กหลวงเชียงใหม่) และ พ. (พรานหลวง) ทับกึ่งกลางแผ่นคอทั้งสองข้าง

3. กางเกงไทยสีน้ำเงินแก่

4. ถุงเท้าดำ รองเท้าดำ

5. เวลาเล่าเรียนปกติในโรงเรียนสวมเสื้อคอกลมผ้าป่านสีขาว ที่เรียกว่าเสื้อชั้นใน สวมกางเกงขาสั้น

เนื่องจากในช่วงแรกที่เริ่มวางรากฐานการศึกษาชาตินั้น มุ่งเน้นจัดการศึกษาสำหรับเด็กชาย การศึกษาสตรีจึงมาเริ่มเอาตอนปลายรัชกาลที่ 5 แต่ก็ค่อยๆ เริ่มจัด จนถึงปี พ.ศ. 2456 จึงมีการจัดหลักสูตรสำหรับสตรีขึ้นเป็นการเฉพาะ และได้เริ่มมีการจัดตั้งโรงเรียนสำหรับสตรีขึ้น จึงเริ่มมีเครื่องแบบนักเรียนหญิง แต่ต้องขอประทานอภัยที่จำรูปแบบเสื้อไม่ได้ นุ่งผ้าซิ่นสีพื้น และต่อมามีกำหนดให้ติดเข็มอักษรย่อ नामโรงเรียน เช่น โรงเรียนสตรีวัดโนทัยพยับ ติดเข็มอักษร วพ ในวงกลม

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ประเทศมีปัญหาเรื่องเศรษฐกิจประชาชนไม่มีกำลังจ่ายให้กับข้าวของเครื่องใช้ในราคาแพง รัฐจึงเปลี่ยนรูปแบบเครื่องแบบมาใช้ของที่ใช้นปัจจุบัน

มีเอกสารข้อกำหนดอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับการแต่งกายเครื่องแบบนักเรียนเกิดขึ้นภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 ในสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในพระราชบัญญัติเครื่องแบบนักเรียน พ.ศ. 2482 และตามด้วย ระเบียบกระทรวงธรรมการ ออกตามความในพระราชบัญญัติเครื่องแบบนักเรียน พ.ศ. 2482 ซึ่งกำหนดรายละเอียดขยับขยายมาอย่างต่อเนื่อง(หมวด)จรด(รอง)เท้า ทั้งของชายและหญิง แยกประเภทโรงเรียน

ในปัจจุบันประเทศไทยได้ใช้กฎระเบียบการแต่งกายตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเครื่องแบบนักเรียน พ.ศ. 2551 ประกอบกับระเบียบปฏิบัติของโรงเรียนต่าง ๆ

2.4.1 ระเบียบการสวมเครื่องแบบนักเรียน

ระเบียบการแต่งกายของนักเรียน

ระเบียบการแต่งกายของนักเรียนและนักศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ระดับด้วยกันคือการแต่งกายในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา

1. การแต่งกายในระดับประถมศึกษาประกอบด้วย

● นักเรียนชาย

1. เสื้อผ้าสีขาวแบบคอเชิ้ต หรือคอปกกลม แขนสั้น
2. เครื่องหมายใช้ชื่ออักษรย่อของสถานศึกษาปักที่อกเสื้อเบื้องขวา บนเนื้อผ้าด้วยด้ายหรือไหม โดยสถานศึกษารัฐใช้สีน้ำเงิน สถานศึกษาเอกชนใช้สีแดง
3. กางเกงผ้าสีน้ำเงิน สีกรมท่า หรือสีแดง ขาสั้น
4. รองเท้าหนังหรือผ้าใบสีดำแบบหุ้มส้นปลายเท้า ชนิดผูกหรือมีสายรัดหลังเท้า
5. ถุงเท้าสีขา

● นักเรียนหญิง

1. เสื้อผ้าสีขาวแบบคอเชิ้ต คอบัว หรือคอปกกะลาสีผูกด้วยผ้าผูกคอชายสามเหลี่ยมเงื่อนไขกะลาสี สีดำหรือสีกรมท่า แขนสั้น
2. เครื่องหมายใช้อักษรย่อของสถานศึกษาปักที่อกเสื้อเบื้องขวา บนเนื้อผ้าด้วยด้ายหรือไหม โดยสถานศึกษารัฐบาลใช้สีน้ำเงิน สถานศึกษาเอกชนใช้สีแดง

3. กระโปรง ผ้าย่น สีน้ำเงิน สีกรมท่าหรือสีแดง แบบจีบรอบตัว หรือยาวเพียงได้เข้า
แบบจีบทบรอบเอวหรือพับเป็นจีบ ข้างละสามจีบทั้งด้านหน้าและด้านหลัง เมื่อสวมแล้วชายกระโปรง
คลุมเข่า

4. รองเท้าหนังหรือผ้าใบสีดำแบบหุ้มส้นหุ้มหลายเท้าชนิดผูกหรือมีสายรัดหลังเท้า

5. ถุงเท้าสีขาวยาว

2. การแต่งกายในระดับมัธยมศึกษา มี 2 แบบ

2.1 การแต่งกายในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นประกอบด้วย

● นักเรียนชาย

1. เสื้อผ้าสีขาวแบบคอเชิ้ตหรือคอปกกลมแขนสั้น

2. เครื่องหมายใช้ชื่ออักษรย่อของสถานศึกษาปักที่อกเสื้อเบื้องขวา บนเนื้อผ้า
ด้วยด้ายหรือไหม โดยสถานศึกษารัฐใช้สีน้ำเงินสถานศึกษาเอกชนใช้สีแดง

3. กางเกงผ้าสีดำ สีน้ำเงิน สีกรมท่า หรือแบบสุภาพ ขาสั้น

4. เข็มขัดหนังสีดำหรือสีน้ำตาล หัวเข็มขัดเป็นโลหะรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าชนิดหัว
กลัด นักเรียนที่เป็นลูกเสือจะใช้เข็มขัดลูกเสือแทนได้

5. รองเท้าหนังหรือผ้าใบสีดำแบบหุ้มส้นปลายเท้าชนิดผูกหรือมีสายรัดหลังเท้า

6. ถุงเท้าสีขาวยาว

● นักเรียนหญิง

1. เสื้อผ้าสีขาวแบบคอเชิ้ต คอวี หรือคอปกกะลาสีผูกด้วยผ้าผูกคอชายสาม
เหลี่ยมเงือกกะลาสี สีดำหรือสีกรมท่า แขนสั้น

2. เครื่องหมาย ชื่ออักษรย่อของสถานศึกษาปักที่อกเสื้อเบื้องขวา บนเนื้อผ้า
ด้วยด้ายหรือไหม โดยสถานศึกษารัฐบาลใช้สีน้ำเงิน สถานศึกษาเอกชนใช้สีแดง

3. กระโปรง ผ้าย่น สีน้ำเงิน สีกรมท่าหรือสีแดงแบบจีบรอบตัว หรือยาวเพียง
ได้เข้า แบบจีบทบรอบเอวหรือพับเป็นจีบข้างละสามจีบทั้งด้านหน้าและด้านหลังเมื่อสวมแล้ว
ชายกระโปรงคลุมเข่า

4. รองเท้าหนังหรือผ้าใบสีดำแบบหุ้มส้นหุ้มหลายเท้าชนิดผูกหรือมีสายรัดหลัง
เท้า

5. ถุงเท้าสีขาวยาว

2.2 การแต่งกายในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายประกอบด้วย

● นักเรียนชาย

1. เสื้อผ้าสีขาวแบบคอเชิ้ตหรือคอปกกลมแขนสั้น
2. เครื่องหมายใช้ชื่ออักษรย่อของสถานศึกษาปักที่อกเสื้อเบื้องขวาบนเนื้อผ้าด้วยด้ายหรือไหม โดยสถานศึกษารัฐใช้สีน้ำเงิน สถานศึกษาเอกชนใช้สีแดง
3. กางเกงผ้าสีดำนี้น้ำเงิน สีกรมท่า หรือแบบสุภาพ ขาสั้น
4. เข็มขัดหนังหรือผ้าสีดำนี้น้ำเงิน หัวเข็มขัดเป็นโลหะรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าชนิดหัวกลัด
5. รองเท้าหนังหรือผ้าใบสีดำนี้น้ำเงินแบบหุ้มส้นปลายเท้าชนิดผูกหรือมีสายรัดหลังเท้า
6. ถุงเท้าสั้นสีขาว

● นักเรียนหญิง

1. เสื้อผ้าสีขาวแบบคอเชิ้ต คอบัว หรือคอปกกะลาตีผูกด้วยผ้าผูกคอชายสามเหลี่ยม เจียนกะลาตี สีดำหรือสีกรมท่า แขนสั้น
2. เครื่องหมายชื่ออักษรย่อของสถานศึกษาปักที่อกเสื้อเบื้องขวาบนเนื้อผ้าด้วยด้ายหรือไหม โดยสถานศึกษารัฐบาลใช้สีน้ำเงิน สถานศึกษาเอกชนใช้สีแดง
3. กระโปรงผ้าสีดำนี้น้ำเงิน สีกรมท่าหรือสีแดง แบบจีบรูปครอบตัว หรือยาวเพียงได้เข้าแบบจีบทบรอบเอวหรือพับเป็นจีบข้างละสามจีบทั้งด้านหน้าและด้านหลัง เมื่อสวมแล้วชายกระโปรงคลุมเข่า
4. เข็มขัดหนังหรือผ้าสีดำนี้น้ำเงิน หัวเข็มขัดรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ชนิดหัวกลัดหุ้มด้วยหนังหรือผ้าสีเดียวกับเข็มขัด
5. รองเท้าหนังหรือผ้าใบสีดำนี้น้ำเงินแบบหุ้มส้นหุ้มหลายเท้าชนิดผูกหรือมีสายรัดหลังเท้า
6. ถุงเท้าสั้นสีขาว

3. การแต่งกายในระดับอุดมศึกษาประกอบด้วย

● นักศึกษาชาย

1. ผอมทรงสุภาพห้ามไว้หนวด
2. เสื้อเชิ้ตแขนสั้นหรือแขนยาวสีขาวหรือสีอ่อนหรือสีสุภาพไม่มีลวดลายไม่มีดอกสวมทับชายเสื้อไว้ในกางเกง
3. กางเกงขายาวแบบสุภาพสีคำสีกรมท่าสีเทาหรือสีน้ำตาลเข้มไม่มีลวดลาย
4. เข็มขัดหนังสีคำหรือสีน้ำตาลหัวเข็มขัดรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าโลหะรมดำ ลายคุณนุตราสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัย
5. รองเท้าหุ้มส้นแบบและสีสุภาพใช้ประกอบกับถุงเท้าสีสุภาพ

● นักศึกษาหญิง

1. ผอมทรงสุภาพ
2. เสื้อเชิ้ตแขนสั้นสีขาวไม่มีลวดลายมีความหนาพอสมควรตัวเสื้อขนาดพองามผ่าหน้าตลอด ติดกระดุมโลหะสีเงินมีลายคุณนุตราสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัย 5 เม็ด สวมทับชายเสื้อไว้ในกระโปรง
3. กระโปรงสีคำ สีกรมท่า สีเทาหรือสีน้ำตาลเข้มความยาวคลุมเข่าแบบสุภาพ
4. เข็มขัดหนังสีคำหรือสีน้ำตาลหัวเข็มขัดรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าโลหะรมดำมีลายคุณนุตราสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัย
5. เข็มเครื่องหมายตราสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัยเฉพาะส่วนพระมหามงกุฎขนาดกว้าง 23 มิลลิเมตร สูง 30 มิลลิเมตร ทำด้วยโลหะสีเงิน ติดอกเสื้อด้านซ้าย
6. รองเท้าหุ้มส้นแบบและสีสุภาพ

2.4.2 ระเบียบการสวมเครื่องแบบราชการ

ระเบียบการแต่งกายในประเทศไทยนั้นแต่ละสถาบันก็มีระเบียบที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับบริบทและสภาพแวดล้อม สถานศึกษา ข้าราชการ เช่น ทหารตำรวจ และครู หรือ บริษัทต่างๆ แต่โดยรวมการแต่งกายก็อยู่ภายใต้กฎระเบียบที่คล้ายคลึงกันว่าการแต่งกายด้วยเครื่องแบบของสถาบันนั้น หรือการแต่งกายที่ดูสุภาพเรียบร้อยตามที่สถาบันเป็นผู้กำหนด ดังเช่นระเบียบการแต่งกายต่อไปนี้

ระเบียบการแต่งกายข้าราชการมีดังนี้ คือ

1. หมวก

หมวกชาย มี 2 แบบ

แบบที่ 1 หมวกทรงหม้อตาลสีกากี

แบบที่ 2 หมวกแก๊ปทรงอ่อนสีกากี

หมวกหญิง มี 3 แบบ

แบบที่ 1 อนุโลมตามชาย แต่เป็นทรงอ่อน

แบบที่ 2 หมวกแก๊ปทรงอ่อนพับปีกสีกากี

แบบที่ 3 หมวกหมิ่นสีกากี

ข้าราชการหญิงมุสลิม หากจะใช้ผ้าคลุมศีรษะ ให้ใช้ผ้าคลุมศีรษะ สี ประเทสีกากี หรือ สีกลมกลืนกับเสื้อ กระโปรง หรือกางเกง โดยให้คลุมศีรษะทั้งหมด เว้นใบหน้า ชายผ้าคลุมศีรษะด้านข้าง ยาวถึงบ่า ด้านหน้ายาวถึงระดับหน้าอก ขอบผ้าคลุมเย็บเรียบ ในกรณีที่มีการสวมหมวกให้สวมหมวกทับ ผ้าคลุมศีรษะ

2. เสื้อ

เสื้อชาย มี 2 แบบ

แบบที่ 1 เสื้อคอพับ สีกากีแขนยาวรัดข้อมือ หรือแขนสั้น ติดเครื่องหมายสังกัดที่ปกคอเสื้อด้านหน้าทั้งสองข้าง ที่ไหล่เสื้อประดับอินทราวุฒิสีเดียวกับเสื้อ เนื้อผ้า ทั้งสองข้าง

แบบที่ 2 เสื้อคอแบะปล่อยเอว แบบคอตั้ง สีกากีแขนสั้น ติดเครื่องหมายสังกัดที่ปกคอเสื้อด้านหน้าทั้งสองข้าง

เสื้อหญิง มี 4 แบบ

แบบที่ 1 อนุโลมตามแบบเสื้อของข้าราชการชาย

แบบที่ 2 เสื้อคอพับสีกากีสีอ่อนกว่าหรือสีเดียวกับกระโปรง แขนยาว รัดข้อมือ หรือแขนสั้นเนื้อข้ออกเล็กน้อยตลบชาย ติดเครื่องหมายสังกัดที่ปกคอเสื้อด้านหน้าทั้งสองข้าง ที่ไหล่เสื้อประดับอินทราวุฒิสีเดียวกับเสื้อเนื้อผ้าทั้งสองข้าง การสวม สอดชายเสื้อไว้ในขอบกระโปรง

แบบที่ 3 เสื้อคอพับปล่อยเอว สีกากี สีเดียวกับ กระโปรงหรือกางเกง
แขนยาวหรือแขนสั้น ติดเครื่องหมายสังกัดที่ปกคอเสื้อด้านหน้าทั้งสองข้าง ที่ไหล่เสื้อ ประดับอินทรี
สีเดียวกับเสื้อ เนื้อบ่าทั้งสองข้าง

แบบที่ 4 เสื้อคอแบะปล่อยเอว สีกากีสีเดียวกับกระโปรงหรือกางเกง
ติดเครื่องหมายสังกัดที่ปกคอเสื้อด้านหน้าทั้งสองข้าง

3. อินทรี

อินทรี ให้อินทรีอ่อนมีลายดังนี้ ข้าราชการพลเรือนสามัญ ตำแหน่ง
ประเภททั่วไป ระดับทักษะพิเศษ ตำแหน่งประเภทวิชาการ ระดับเชี่ยวชาญและระดับทรงคุณวุฒิ
ตำแหน่งประเภทอำนวยการระดับสูง และตำแหน่งประเภทบริหาร ระดับต้นและระดับสูง มีแถบกว้าง 3
เซนติเมตร ติดทางต้นอินทรี 1 แถบ และแถบกว้าง 1 เซนติเมตร ติดเรียงต่อไปอีก 1 แถบ แถบบน
ขมวดเป็นวงกลมขนาดวัดเส้นผ่าศูนย์กลางวงใน 1 เซนติเมตร และบนกึ่งกลางแถบกว้าง 3 เซนติเมตร ให้
ติดตราครุฑพ่าห์ทำด้วยโลหะสีทองสูง 2.5 เซนติเมตร

ข้าราชการพลเรือนสามัญ ตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับอาวุโส ตำแหน่ง
ประเภทวิชาการ ระดับชำนาญการและระดับชำนาญการพิเศษ และตำแหน่งประเภทอำนวยการ ระดับต้น
มีแถบกว้าง 3 เซนติเมตร ติดทางต้นอินทรี 1 แถบ และแถบกว้าง 1 เซนติเมตร ติดเรียงต่อไปอีก 1 แถบ
แถบบนขมวดเป็นวงกลม ขนาดวัดเส้นผ่าศูนย์กลางวงใน 1 เซนติเมตร

ข้าราชการพลเรือนสามัญ ตำแหน่ง ประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน และ
ตำแหน่งประเภทวิชาการ ระดับปฏิบัติการ มีแถบกว้าง 1 เซนติเมตร 3 แถบ แถบบนขมวดเป็นวงกลม
ขนาดวัดเส้นผ่าศูนย์กลางวงใน 1 เซนติเมตร

ข้าราชการพลเรือนสามัญ ตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับปฏิบัติงาน มีแถบกว้าง
1 เซนติเมตร 2 แถบ แถบบนขมวดเป็นวงกลม ขนาดวัดเส้นผ่าศูนย์กลางวงใน 1 เซนติเมตร

4. กางเกงและกระโปรง

กางเกงชาย ให้ใช้กางเกงแบบราชการสีกากี ไม่พับปลายขา

กระโปรงหญิง ให้ใช้กางเกงหรือกระโปรงสีกากีได้ 5 แบบ

แบบที่ 1 กางเกง อนุโลมตามชาย

แบบที่ 2 กางเกงยาว ขาดตรง ไม่พับปลายขา

แบบที่ 3 กระโปรงยาวปิดเข้า ปลายบานเล็กน้อย

แบบที่ 4 กระโปรงยาวครึ่งเข้า ปลายบานเล็กน้อย

แบบที่ 5 กระโปรงกางเกง แบบกางเกงยาวครึ่งเข้า

(ข้าราชการหญิงมุสลิม หากจะใช้กระโปรง หรือกระโปรงกางเกง ตามแบบที่ 3 แบบที่ 4 หรือแบบที่ 5 จะให้ยาวคลุมข้อเท้าก็ได้)

5.เข็มขัด

เข็มขัดชาย ทำด้วยด้ายถักสีทึบกว้าง 3 เซนติเมตร หัวเข็มขัดทำด้วยโลหะสีทองเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าทางนอนมีรูปครุฑขุนนูนอยู่กึ่งกลางหัวเข็มขัด

หญิง มี 2 แบบ

แบบที่ 1 อนุโลมตามแบบชาย ใช้คาดทับขอบกระโปรง

แบบที่ 2 ใช้เข็มขัดผ้าสีทึบเดียวกับสีเสื้อ กว้าง 2.5 เซนติเมตร หัวสี่เหลี่ยมหุ้มผ้าคาดทับเสื้อ

6.รองเท้าและถุงเท้า

รองเท้าและถุงเท้าชาย ใช้รองเท้าหุ้มส้นหรือหุ้มข้อหนัง หรือวัสดุเทียมหนังสีดำหรือสีน้ำตาล ไม่มีลวดลาย ถุงเท้าสีเดียวกับรองเท้า

รองเท้าและถุงเท้าหญิง ใช้รองเท้าหุ้มส้นหรือรัดส้นหนังหรือ วัสดุเทียมหนังสีดำหรือสีน้ำตาลแบบปิดปลายเท้า ไม่มีลวดลาย ส้นสูงไม่เกิน 10 เซนติเมตร

เครื่องหมายแสดงสังกัด (ซึ่งได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎสำนักนายกรัฐมนตรี ฉบับที่ 92 (พ.ศ. 2547) ออกตามความใน พ.ร.บ. เครื่องแบบข้าราชการฝ่ายพลเรือน พุทธศักราช 2478) เป็นดังนี้

ให้มีเครื่องหมายแสดงสังกัดทำด้วยโลหะโปร่งสีทอง ไม่มีขอบสูง 2 เซนติเมตร ติดที่คอเสื้อตอนหน้าทั้งสองข้าง เป็นรูปดังต่อไปนี้

สำหรับข้าราชการหญิง ให้ติดเครื่องหมายแสดงสังกัดที่คอเบาะของเสื้อตอนบนทั้งสองข้างเหนือแนวเครื่องราชอิสริยาภรณ์

7.ป้ายชื่อและตำแหน่ง

ให้มีป้ายชื่อพื้นสีดำ กว้างไม่เกิน 2.5 เซนติเมตร ยาวไม่เกิน 7.5 เซนติเมตร แสดงชื่อตัว ชื่อสกุล และชื่อตำแหน่ง ในการบริหารงานหรือชื่อตำแหน่งในสายงาน ตามที่องค์การกลางบริหารงานบุคคลกำหนด ประดับที่อกเสื้อเหนือกระเป๋านขวา

ข้างต้นคือระเบียบการสวมเครื่องแบบในชีวิตประจำวันของข้าราชการที่ยังไม่นับรวมกับเครื่องแบบพิธีการที่ใช้สำหรับงานพิธีการสำคัญ

2.4.3 บริบทของเครื่องแบบในประเทศไทย

บริบทของเครื่องแบบไทยถูกสืบทอดผ่านระบบข้าราชการตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันถูกฝังรากลึกผ่านระเบียบของเหล่าข้าราชการมาอย่างยาวนานจนกลายเป็นบรรทัดฐานของสังคมไทย กลายเป็นความเชื่อความเข้าใจ และกลายเป็นความถูกต้องโดยไร้การตั้งคำถามและการต่อต้านใดๆทั้งสิ้น

2.5 สิทธิและเสรีภาพ

สิทธิ คือ ประโยชน์หรืออำนาจของบุคคลที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองมิให้มีการละเมิด รวมทั้งบังคับการให้เป็นไปตามสิทธิในกรณีที่มีการละเมิดด้วย เช่น สิทธิในครอบครัว สิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัว สิทธิในเกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในการเลือกอาชีพ ถิ่นที่อยู่ การเดินทาง สิทธิในทรัพย์สิน เป็นต้น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 อธิบายความหมาย “สิทธิ” ไว้ว่า “ความสำเร็จหรืออำนาจที่จะกระทำการใด ๆ ได้อย่างอิสระ โดยได้รับการรับรองจากกฎหมาย”

เสรีภาพ เป็นคำที่ถูกใช้เคียงคู่กับคำว่า “สิทธิ” เสมอว่า “สิทธิเสรีภาพ” จนเข้าใจว่ามีความหมายอย่างเดียวกัน แท้จริงแล้ว คำว่า “เสรีภาพ” หมายถึง อำนาจตัดสินใจด้วยตนเองของมนุษย์ที่จะเลือกดำเนินพฤติกรรมของตนเอง โดยไม่มีบุคคลอื่นใดอ้างหรือใช้อำนาจแทรกแซงเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจนั้น และเป็นการตัดสินใจด้วยตนเองที่จะกระทำหรือไม่กระทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใดอันไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย แต่การที่ มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมแล้วแต่ละคนจะตัดสินใจกระทำการหรือไม่กระทำการสิ่งใดนอกเหนือ นอกจากต้องปฏิบัติตามกฎหมายแล้ว ย่อมต้องคำนึงถึงกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม ขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรม

สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 ได้นำเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมาบัญญัติไว้เป็นครั้งแรก ว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาหรือลัทธิใด ๆ และมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมือง และไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมของประชาชน” และ “ภายในบังคับแห่งกฎหมาย บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย เคหสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การโฆษณา การศึกษาอบรม การประชุมโดยเปิดเผย การตั้งสมาคม การอาชีพ” แม้ว่าจะวางหลักไว้อย่างกว้าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ แต่ในเมื่อไม่มีกฎหมายมารองรับ ในบางเรื่องจึงมีการละเมิดจนเกิดผลเสียต่อการปกครองบ้านเมือง เช่น การตั้งสมาคมคณะราษฎร ที่มีกิจกรรมในทางการเมืองประหนึ่งเป็นพรรคการเมืองที่

มุ่งเน้นส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง จนกระทั่งนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างคณะราษฎรกับขุนนางชั้นสูง เป็นต้น

นับแต่นั้นมา ในการจัดทำรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ ผู้ที่เกี่ยวข้องจะคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นประการสำคัญเสมอ เพราะมองว่าสิทธิและเสรีภาพเป็นเกียรติยศและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย หากละเลยหรือไม่คุ้มครองเรื่องเหล่านี้ย่อมส่ง ผลต่อเกียรติภูมิของประเทศชาติอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 สภาร่างรัฐธรรมนูญได้กำหนดกรอบการจัดทำไว้ว่า “...มีสาระสำคัญเป็นการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพิ่มขึ้น...” และในการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สภาร่างรัฐธรรมนูญก็ได้ยึดกรอบดังกล่าว และได้ขยายขอบเขตการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพให้กว้างขวางขึ้น พร้อมทั้งได้กำหนดออกมาเป็นส่วน ๆ เพื่อความเข้าใจของประชาชนผู้ได้รับการคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญ (สุเทพ เอี่ยมคง,สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย,2562)

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิวัฒนาการเครื่องแบบไทยสู่กลไกการควบคุม “ร่างกาย” และ “จิตสำนึก” ของมนุษย์ (2558) กล่าวถึงเรื่องอำนาจหน้าที่ที่แฝงเข้ามากับเครื่องแบบที่นำไปสู่การควบคุมร่างกายและจิตได้สำนึกอย่างไม่รู้ตัวของคนในประเทศไทย และเครื่องแต่งกายทหารไทยในรัชกาลที่ 5 รัชกาลที่ 7 กับความมั่นคงของชาติ (2016) กล่าวถึงเรื่องการรับวัฒนธรรมเครื่องแบบของต่างชาติเข้ามาในประเทศของรัชกาลที่ 5 และความมั่นคงของชาติ บทความความเป็นมาของระเบียบชุดนักเรียนไทย อังกฤษ และอเมริกา และข้อถกเถียงสากล(2013) กล่าวถึงความเป็นมาของเครื่องแบบและข้อถกเถียงที่เกิดขึ้นในระดับสากลอย่างการละเมิดสิทธิของเครื่องแบบที่เกิดการประท้วงให้ยกเลิกระเบียบการสวมเครื่องแบบของต่างประเทศ บทความทำไมต้องใส่ชุดนักศึกษา(2016) พูดถึงความขัดแย้งในตัวเองของเครื่องแบบในเรื่องความเท่าเทียมที่ขัดต่อหน้าที่ที่แฝงมากับเครื่องแบบ และร่างกายได้บงการ ปฐมบทแห่งอำนาจในวิถีสมัยใหม่, (2554) กล่าวถึงระเบียบวินัยที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 17 และ 18 เกิดความสัมพันธ์ที่ร่างกายเชื่อฟังต่อการควบคุมเท่าไร ก็จะได้ประโยชน์เท่านั้น

บทที่ 3

ประเด็นทางทฤษฎีแนวคิด

การศึกษาวิจัยนี้เพื่อการวิพากษ์วิจารณ์เครื่องแบบนักศึกษาในประเทศไทยที่มีการบังคับให้สวมเครื่องแบบ ในระบบของมหาวิทยาลัยอันเป็นสถาบันให้ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์และเสรีภาพแก่นักศึกษา ซึ่งการสวมเครื่องแบบนั้นย้อนแย้งกับหลักการและปณิธานของสถาบันการศึกษาที่เรียกว่ามหาวิทยาลัย ซึ่งบทนี้จะรวบรวมแนวคิด ทฤษฎีของนักปรัชญามาเพื่ออธิบายคำถามที่เกิดขึ้นในงานวิจัยคือ เครื่องแบบนักศึกษา (School Uniform) สามารถดำรงอยู่ในปัจจุบันได้อย่างไร อะไรเป็นตัวขับเคลื่อนหรือมีอิทธิพลให้เครื่องแบบสามารถดำรงอยู่ในสังคมที่กำลังพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง แท้จริงแล้วมีอะไรแอบแฝงมากับเครื่องแบบนักศึกษาในสังคมไทยหรือไม่ และเครื่องแบบสามารถสร้างความเท่าเทียมให้บุคคลกับสังคมการศึกษาได้จริงหรือไม่ โดยตีความจากทฤษฎีดังต่อไปนี้

3.1 การถูกบงการร่างกาย

3.1.1 ทฤษฎีจุลฟิสิกส์ อำนาจสมัยใหม่ของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault)

3.1.2 การลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์

3.2 อุดมการณ์และการปลูกฝังความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องแบบ

3.2.1 Ideology ของหลุยส์ อัลธุสแซร์ (Louis Althusser)

3.3 การสืบทอดอำนาจของระบบราชการสู่โรงเรียน (มหาวิทยาลัย)

3.3.1 ทฤษฎีระบบราชการ (Bureaucracy) ของ แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber)

3.4 ลำดับชั้นทางสังคมในเครื่องแบบนักศึกษา

3.4.1 ลำดับชั้นทางสังคมของคาร์ล มาร์ก (Karl Marx)

3.4.2 ลำดับชั้นทางสังคมของ Max Weber

3.1 การถูกบงการร่างกาย

การถูกบงการร่างกาย คือ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการบังคับสวมเครื่องแบบนักศึกษาในมหาวิทยาลัยอย่างชัดเจน เพราะนับตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา มนุษย์ถูกรุกรานผ่านร่างกายมาโดยตลอดในชีวิตประจำวันไม่ว่าจะทำอะไรก็ตาม โดยที่บุคคลนั้นไม่รู้ตัว กฎระเบียบอันไม่ชอบธรรมถูกสร้างขึ้นเพื่อบงการชีวิตของประชาชน ไม่ว่าประชาชนนั้นจะอยู่ในลำดับชั้นไหนก็ไม่ได้มีการละเว้นจากการถูกบงการ ด้วยความแนบเนียนของการกระทำเช่นนี้ ทำให้การถูกบงการร่างกายยังคงสืบทอดต่อมาจนถึงปัจจุบันอย่างไม่น่าสงสัย และคิดว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องและชอบธรรมในความคิดของบุคคลนั้นๆ เครื่องแบบคือ เครื่องแบบของกฎระเบียบที่ถูกนำมาใช้บงการประชาชนอย่างแนบเนียนและง่ายที่สุด อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือที่สามารถประกาศชนชั้นของประชาชน

3.1.1 ทฤษฎีจุลฟิสิกส์ อำนาจสมัยใหม่ของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault)

ทฤษฎีจุลฟิสิกส์แห่งอำนาจของ มิเชล ฟูโกต์ ได้อธิบายถึงการเปลี่ยนรูปแบบของอำนาจให้กลายเป็นอำนาจสมัยใหม่ อันเป็นอำนาจที่มาในรูปแบบนามธรรมอย่างมาก โดย ฟูโกต์ ได้อธิบายอำนาจนี้ผ่านการยกตัวอย่างเปรียบเทียบ ระหว่างสองช่วงเวลา คือ เวลาก่อนศตวรรษที่ 17 และในช่วงเวลาศตวรรษที่ 17 – 18 ฟูโกต์ ใช้ตัวอย่างที่สำคัญที่เป็นตัวขับเคลื่อนสังคมในสมัยนั้นเป็นตัวอย่าง เพื่อสร้างความชัดเจนที่มากขึ้น คือ ทหาร โรงเรียน โรงพยาบาล และศาสนา โดยอำนาจดังกล่าวถูกเรียกว่า “กฎระเบียบ” ซึ่งไม่ได้หมายถึงกฎระเบียบที่ให้ประโยชน์กับทั้งสองฝ่าย แต่เป็นกฎระเบียบที่ให้ผลประโยชน์แก่ฝ่ายที่มีอำนาจเพียงฝ่ายเดียว อำนาจสมัยใหม่ได้เข้ามาจัดการกับชีวิตประจำวันของประชาชนได้อย่างถိบและละเอียดลออ โดยอธิบายดังนี้

ทหาร คือ บุคคลที่มองเห็นแต่ไกลก็รู้ว่าเป็นทหาร เพราะมีเครื่องหมายที่บ่งชี้ คือ การเชิดศีรษะ ท่วงท่าการเดินที่เข้มแข็ง ไหล่กว้าง กล้ามหน้าท้อง แขนยาว รูปทรงนิ้วแข็งแรง ต้นขาล่ำ น่องเพรียว เท้าแห้ง รูปร่างลำสัน เหมาะแก่การเป็นทหาร การก้าวเดินแข็งแรงและอึกheim นั้นหมายถึงคนที่จะเป็นทหารได้จะต้องมีรูปร่างดังที่กล่าวมาตั้งแต่เกิด แต่ทว่าในศตวรรษที่ 17 – 18 การเป็นทหารไม่จำเป็นต้องมีรูปร่างดังทหารตั้งแต่เกิดเหมือนก่อนหน้านี้ แต่ทหารในช่วงเวลานี้ สามารถเป็นใครก็ได้เป็นชวานาก็ได้ เพราะทางการพร้อมที่จะล้างความเป็นชวานาออกและสวมความเป็นทหารให้กับพวกเขา โดยผ่านการฝึกฝนอย่างหนัก ฝึกให้หันหลังชิดกำแพงในลักษณะที่ สั้นเตี้ย ปลีน่อง ไหล่ ลำตัวและหลังมือแนบชิดผนัง สอนให้จ้องตาผู้คนอย่างองอาจ ไม่ได้ถูกสอนให้มองพื้นดิน การเดิน ถูกกำหนดไว้ 4 รูปแบบดังนี้ ระยะท่าก้าวของท่าสั้นเท่ากับ 1 ฟุต ส่วนท่าก้าวธรรมดา ท่าก้าวเร่ง และท่าก้าวเดินเคลื่อนพลมีระยะเท่ากับ 2 ฟุต โดยนับจากสั้นเท้าข้างหนึ่งไปถึงสั้นเท้าอีกข้างหนึ่ง สำหรับระยะเวลา ท่าก้าวสั้นและท่าก้าว

ธรรมดาใช้เวลา 1 วินาที ในเวลา 1 วินาที ทำก้าวเร่งจะได้สองก้าว ระยะเวลาสำหรับเคลื่อนไหวจะใช้เวลามากกว่า 1 วินาทีเล็กน้อย ทำก้าวเฉียงใช้เวลา 1 วินาที ส่วนระยะก้าวเกิน 18 นิ้ว วัดจากสันเท้าข้างหนึ่งไปยังสันเท้าอีกข้างหนึ่ง ทำก้าวปกติจะก้าวตรงไปข้างหน้า ศีรษะเชิดสูง ลำตัวตรง โดยทิ้งน้ำหนักลงขาข้างหนึ่งขณะก้าวไปอีกข้างหนึ่ง หลังดันขาที่ก้าวต้องเหยียดตึง ปลายเท้าเบนออกไปข้างหน้าเล็กน้อยและกดต่ำลง ด้วยเจตนาที่จะปรับผิวดินซึ่งจะต้องย่ำลงไปให้เรียบเพื่อให้ทุกส่วนของฝ่าเท้ากดทับพื้นดินพร้อมกันโดยไม่กระทบกระแทก นี่คือนิยามของทหทารในช่วงศตวรรษที่ 18 ที่เข้ามาจัดการกับการฝึกทหารอย่างถาวร

ในปี 1667 มีการจัดตั้งโรงเรียนวิชาชีพขึ้น โดยให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียน 60 คน คัดเลือกโดยผู้อำนวยการ แล้วมอบให้กับครูผู้มีหน้าที่ “ฝึกอบรมสั่งสอน” นักเรียนเหล่านี้ เป็นระยะเวลาหนึ่ง จากนั้นจึงส่งนักเรียนไปฝึกงานกับเหล่าครูผู้ชำนาญในโรงงาน หลังจากผ่านการฝึกเป็นระยะเวลา 6 ปี ผ่านการทดลองงาน 4 ปี และสอบได้ใบรับรองเป็นที่เรียบร้อย นักเรียนในโรงเรียนวิชาชีพเหล่านี้จึงจะมีสิทธิ์เปิดและประกอบกิจการตามสิ่งที่เรียนมา คุณลักษณะที่กล่าวมาเป็นสิ่งที่มีความหมายอย่างยาวนาน กล่าวคือเป็นลักษณะแบบพึ่งพาผู้สอนแบบตัวต่อตัวและแบบเหมารวม มีการกำหนดช่วงเวลามอบหมายและมีช่วงทดสอบความรู้ให้แก่เด็กนักเรียนที่ฝึกงานซึ่งทำหน้าที่ช่วยงาน ให้บริการต่างๆ และมีการจ่ายค่าฝึกวิชาให้ ในเวลาต่อมา ปี 1737 ได้มีการจัดตั้งโรงเรียนวาดเขียนขึ้นมาโดย ไม่ได้มุ่งหมายให้โรงเรียนวาดเขียนมาแทนโรงเรียนฝึกงานแบบดั้งเดิม แต่ต้องการเสริมการฝึกงานให้สมบูรณ์ โดยโรงเรียนวาดเขียนใช้ระบบจัดการเวลาที่ต่างไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง นักเรียนต้องอยู่ที่โรงเรียนทุกวัน วันละ 2 ชั่วโมง ยกเว้นวันอาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์ มีการขานชื่อจากรายชื่อที่ติดผนังทุกครั้ง ผู้ที่ขาดเรียนจะถูกบันทึกไว้ในทะเบียน โดยโรงเรียนวาดเขียน แบ่งชั้นเรียนออกเป็น 3 ชั้น ชั้นแรก จัดไว้สำหรับคนที่ไม่มีความรู้ในการวาดเขียน นักเรียนในชั้นแรกจะต้องคัดลอกภาพตามแบบฉบับ ชั้นเรียนที่สอง จัดไว้สำหรับผู้ที่พอรู้หลัก หรือเป็นผู้ที่ผ่านชั้นเรียนแรกมาแล้ว นักเรียนชั้นที่สองจะต้องวาดภาพตามแบบ “ใช้ตามองอย่างเดียว ห้ามวัดสเกล” ให้วาดตามที่ตาเห็น ในชั้นเรียนที่สาม นักเรียนจะเรียนรู้เกี่ยวกับสีและวาดภาพด้วยสีฝุ่น พร้อมการเรียนรู้ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในเรื่องการย้อมสี นักเรียนต้องส่งงานอย่างสม่ำเสมอ โดยงานแต่ละชิ้นต้องลงชื่อผู้วาดและวันที่ทุกชิ้น และส่งถึงมือผู้สอน งานที่ดีที่สุดจะได้รับรางวัล เมื่อถึงสิ้นปีจะมีการรวบรวมรูปภาพมาเปรียบเทียบและประเมินความก้าวหน้าของฝีมือและอันดับนักเรียนแต่ละคน จากนั้นครูจะตัดสินว่าใครที่จะผ่านไปยังชั้นต่อไป นอกจากนี้ครูผู้ช่วยจะบันทึกพฤติกรรมของเด็กนักเรียนแต่ละคนในแต่ละวัน และส่งสมุดรายงานให้ผู้ตรวจการเป็นระยะๆ

โรงเรียนวาดเขียน เป็นเพียงตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงการควบคุมเวลาของปัจเจกบุคคล กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างร่างกาย พลกำลัง เอื้ออำนวยการสั่งสมเพิ่มพูนระยะเวลา และแปรการเคลื่อนของเวลาให้กลายเป็นกำไรหรือผลประโยชน์ที่ทวีคูณ เทคนิคดังกล่าวมุ่งแปรเปลี่ยนปัจเจกบุคคลให้กลายเป็นนายทุน และสั่งสมไว้ในร่างกายให้กลายเป็นความสามารถเพื่อที่จะนำมาใช้สอยและควบคุมได้ จะสังเกตได้ว่าระเบียบวินัยได้กระทำการแยกแยะพื้นที่ จัดเรียงกิจกรรมใหม่ และมีบทบาทเป็นเครื่องมือสำหรับสะสมและแปรเปลี่ยนเวลาให้เป็นทุน

ระเบียบวินัยมีอยู่ 4 วิธีการดังนี้

1. แบ่งระยะเวลาออกเป็นช่วงๆ ทั้งในลักษณะต่อเนื่อง เป็นลำดับ และลักษณะคู่ขนาน โดยช่วงเวลาจะต้องสิ้นสุดตามกำหนดที่ระบุมาอย่างแน่นอน
2. จัดระบบให้แก่ช่วงเวลาสาขาย่อยต่างๆ ตามแบบแผนการวิเคราะห์ โดยนำองค์ประกอบที่เรียบง่ายที่สุดมาจัดลำดับ จากลำดับที่เรียบง่ายสู่ลำดับที่ซับซ้อนขึ้น
3. กำหนดเป้าหมายสูงสุดให้แก่ช่วงเวลาต่างๆ โดยระบุจุดสิ้นสุดของช่วงเวลา พร้อมกับการทดสอบความรู้ การทดสอบ มีหน้าที่ 3 ประการ คือ
 - เป็นการทดสอบว่าบุคคลนั้นๆ ได้พัฒนาทักษะมาถึงระดับที่กำหนดหรือไม่
 - เป็นการยืนยันว่าทุกคนผ่านการเรียนรู้เดียวกันมา
 - เป็นการแยกแยะความสามารถของปัจเจกแต่ละคน
4. จัดวางชุดอนุกรมหลายๆชุด กำหนดการฝึกที่เหมาะสมแก่ทหารแต่ละนายตามระดับ ตามอาวุโส และตามชั้นยศ การฝึกรวมช่วยจำแนกความแตกต่างของแต่ละคน และความแตกต่างจะนำไปสู่การฝึกเฉพาะ

ฟูโกต์ กล่าวว่า การจัดชุดให้แก่กิจกรรมต่างๆจะทำให้อำนาจเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์จากช่วงเวลาได้อย่างเต็มที่ โดยช่วยให้ควบคุมรายละเอียดของกิจกรรมและเข้าไปแทรกแซงกิจกรรมนั้นได้เป็นระยะๆ (เช่น แยกแยะความแตกต่าง แก้วไข ทำโทษ คัดชื่อออก)

ระเบียบวินัยมีวิธีการตอบสนองหลายรูปแบบดังนี้

1. ร่างกายของปัจเจกบุคคลเป็นองค์ประกอบชิ้นหนึ่งที่อาจจัดวาง เคลื่อนที่ และเชื่อมโยงเข้ากับร่างกายคนอื่นๆได้
2. ชุดช่วงเวลาอันหลากหลายที่ระเบียบวินัยต้องนำมาเชื่อมโยงกันเป็น “เวลาสะสม” ก็มีลักษณะเป็นชิ้นส่วนเช่นกัน เวลาของคนๆหนึ่งจะต้องปรับให้เข้ากับคนอื่นเพื่อที่จะสามารถค้นเอาพลกำลังในปริมาณมากที่สุดออกจากแต่ละบุคคลรวมเป็นผลลัพธ์สูงสุด

3. การประสมประสานพละกำลังอย่างพิถีพิถัน จำเป็นต้องมีระบบออกคำสั่งที่ชัดเจน กิจกรรม
ทุกประเภทของปัจเจกบุคคลผู้มีระเบียบวินัยต้องได้รับการจัดจ้งหะและหนุนเนื่องด้วย
คำสั่งต่างๆ โดยคำสั่งนั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของความกระชับและความกระจำ

กล่าวได้ว่า ระเบียบวินัยได้ผลิตปัจเจกภาพขึ้นมา 4 แบบ จากร่างกายที่ระเบียบนั้นควบคุมอยู่
หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นปัจเจกภาพที่ประกอบด้วย 4 คุณลักษณะคือ

1. ความเป็นตาราง (การจัดสรรพื้นที่)
2. ความเป็นองค์อินทรีย์ (กำหนดกิจกรรมต่างๆ)
3. ความเป็นกระบวนกำเนิด (สะสมเวลา)
4. ความเป็นสิ่งประกอบ (จัดองค์ประกอบของพละกำลัง)

ทั้งหมดนี้คือสิ่งที่ฟูโกต์กล่าวมาทั้งหมด เพื่ออธิบายว่านับตั้งแต่ศตวรรษที่ 17 เป็นต้นมาเราถูก
ทางการควบคุมเราอย่างไม่รู้ตัวมาก่อนผ่านความเข้าใจของเราที่คิดว่าเป็นสิ่งที่ดีแล้วแต่กลับไม่รู้ถึงความ
นัยแฝงที่ถูกซ่อนไว้จากความเข้าใจของเรา การสืบคลานเข้ามาของกฎระเบียบทำให้เราไม่ได้ตั้งตัวสุดท้าย
ก็ถูกรอรับโดยมันอย่างสมบูรณ์และไม่อาจหลุดพ้นออกจากกรอบคิดนี้ได้อีก

3.1.2 การลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์

Dehumanize คือการถูกลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ในแง่นี้มีหลายมุมมองที่สามารถมองเป็น
การลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ได้ คือ ความแปลกแยก, ภาวะความแปลกแยกและสภาวะการไร้อำนาจ
ที่เกิดจากการถูกควบคุมมากเกินไป สภาพของชีวิตที่ตกเป็นผู้ถูกกระทำจากผู้มีอำนาจ ทำให้รู้สึก
ชีวิตของตนเองนั้นไร้ความหมาย ไร้คุณค่า รู้สึกขาดความภาคภูมิใจในตนเอง หรือการที่มนุษย์ถูกมอง
เป็นเพียงเครื่องมือให้แก่อำนาจรัฐไม่ได้ถูกมองเป็นมนุษย์คนหนึ่ง นั่นคือการลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์
ลง

3.2 อุดมการณ์และการปลูกฝังความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องแบบ

3.2.1 Ideology ของหลุยส์ อัลธุสแซร์ (Louis Althusser)

อัลธุสแซร์กล่าวไว้ว่า Ideology คือเครื่องมือที่รัฐใช้เพื่อปกครองผู้คน กลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ
เขาบอกว่ารัฐไม่ได้ใช้เพียงการปราบปราม เช่น ใช้ระบบตำรวจในการควบคุมคน แต่รัฐยังใช้กลไกทาง
อุดมการณ์ เช่น การหล่อหลอมจากระบบการศึกษา ไปจนถึงการส่งต่อความคิดผ่านศิลปะ วัฒนธรรม
และวรรณกรรม

ในทัศนะของ อัลดูแซร์ ระบบการศึกษาในโรงเรียนได้อบรมบ่มเพาะให้เด็กจากชนชั้นต่างๆ รับเอาอุดมการณ์หลักไปพร้อมๆ กับการเรียนรู้วิชาพื้นฐาน เด็กได้เรียนรู้ว่าต้องการดำเนินชีวิตอย่างไร อะไรคือกฎเกณฑ์อันดีงามที่พึงปฏิบัติ ในฐานะพลเมืองที่ดี ตลอดจนได้รับการปลูกฝังทัศนคติและแบบแผนที่ถูกกำหนดโดยชนชั้นหลัก และในบรรดาสิ่งที่เด็กต้องเรียนรู้จากโรงเรียนนั้น อัลดูแซร์ เรียกความรู้เหล่านี้ว่า เป็นอุดมการณ์ที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างอุดมการณ์ทางทฤษฎีกับอุดมการณ์ทางการปฏิบัติ ส่วนที่เกี่ยวกับคำสั่งสอน ความคิด ความเชื่อ ทักษะพื้นฐานที่ค่อนข้างเป็นนามธรรม มักปรากฏในรูป “หลักสูตร” และหนังสือแบบเรียนต่างๆ นั้นเป็น อุดมการณ์ภาคทฤษฎี ส่วนที่เกี่ยวข้องกับแบบแผนอันพึงปฏิบัติเพื่อการเป็นพลเมืองที่ดีเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับ วัตรธรรม นั่นคือ อุดมการณ์ภาคปฏิบัติ ซึ่งทั้งสองส่วนนี้ถือว่าเป็นอุดมการณ์ ของชนชั้นปกครอง ที่ดำรงอยู่ควบคู่กันซึ่งหมายความว่า การที่อุดมการณ์ทางทฤษฎีฝังลึกในสำนึกของคนทั่วไปได้ เพราะมีการปฏิบัติรองรับด้วย

โรงเรียนในความเห็นของอัลดูแซร์จึงเป็นสถาบันที่แฝงด้วยอุดมการณ์ที่ต้องการตอบสนองแก่ชนชั้นปกครอง ดังนั้น โรงเรียนในระบบทุนนิยมจึงมีหน้าที่สำคัญที่จะทำให้ระบบทุน นิยมดำรงอยู่ได้อย่างแข็งแกร่ง โดยการทำหน้าที่หลัก 2 ประการคือ

- 1) ผลิตซ้ำด้านกำลังแรงงาน โดยนำเด็กจากทุกชนชั้นมาหล่อหลอม เทคนิควิชาชีพ และแบ่งแยกไปทำหน้าที่ต่างๆ ในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

- 2) ผลิตซ้ำให้สมาชิกในสังคมเกิดการยอมรับกฎเกณฑ์ต่างๆ ของสังคม ที่สร้างขึ้นมา เพื่อให้ยอมรับอุดมการณ์ของชนชั้นปกครองอันเป็นอุดมการณ์ที่เอื้อต่อการบูคริดและปราบปราม

จากหน้าที่หลักทั้งสองประการ ย่อมเป็นเครื่องยืนยันว่า ระบบการศึกษาทำหน้าที่ สำคัญในการสร้างเงื่อนไขให้โครงสร้างส่วนล่างสามารถดำรงอยู่ได้ โดยระบบการศึกษาทำหน้าที่ในการสร้างเงื่อนไขในการผลิต เพื่อให้การผลิตดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องและการทำหน้าที่ผลิตอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ บุคคลเหล่านั้นจะต้องมีอุดมการณ์ที่สอดคล้อง มีท่าทีและ ความนึกคิดที่สงบเสงี่ยม โอนอ่อนต่อระบบการเมือง และสังคมที่ตั้งอยู่บนความไม่เสมอภาค

3.3 การสืบทอดอำนาจของระบบราชการสู่โรงเรียน (มหาวิทยาลัย)

3.3.1 ทฤษฎีระบบราชการ (bureaucracy) ของ แม็ก เวเบอร์ (Max Weber)

Max Weber ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดองค์การแบบ ระบบราชการ หรือ Bureaucracy ขึ้นมา โดยระบบราชการ (Bureaucracy) หรือ ระบบราชการ อาจแยกพิจารณาได้เป็น 2 แบบ

1. Bureaucracy ในฐานะที่เป็นสถาบันทางสังคม (social institute) คือ เป็นสถาบันการบริหาร / การปกครองของรัฐ ถือเป็นสถาบันหนึ่งของกระบวนการในการปกครองประเทศ เป็นสถาบันที่มีหน้าที่

ต้องปกป้อง ดูแล รักษาผลประโยชน์บ้านเมืองอีกแห่ง ต้องการอิสระในการทำงาน เป็นสถาบันที่มั่นคง ยากต่อการเปลี่ยนแปลงแก้ไข

2. Bureaucracy เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดองค์การ (a form of organization) ในแง่นี้ คือ ระบบการบริหารหรือระบบการทำงานระบบหนึ่ง มีโครงสร้างแบบที่เรียกว่า “Weberian Bureaucracy” เป็นสิ่งที่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ ตามความเหมาะสมกับสภาพการณ์ต่าง ๆ

ระบบราชการ (bureaucracy) เป็นรูปแบบโครงสร้างของการจัดองค์การขนาดใหญ่ที่สามารถนำไปใช้เป็นวิธีการในการจัดองค์การได้ทั้งในภาครัฐและเอกชน ไม่ใช่ระบบการบริหารที่ใช้ในองค์การภาครัฐเท่านั้น แต่ในองค์การภาคเอกชนขนาดใหญ่ก็นำไปใช้ด้วย Bureaucracy จึงเป็นระบบการบริหารระบบหนึ่งที่นิยมนำไปใช้ในองค์การขนาดใหญ่ที่มีคนจำนวนมาก มีภารกิจที่ต้องทำมาก

กลไกการบริหาร (administrative apparatus) เป็นกลไกการควบคุม และทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างผู้นำและกลุ่มชนที่ถูกปกครอง กลไกการบริหาร ต้องมีรูปแบบที่เหมาะสมกับรูปแบบแห่งอำนาจที่ผู้นำในสังคมนั้นใช้อยู่ รูปแบบแห่งการใช้อำนาจในการปกครองบังคับบัญชา ตามแนวคิดของ Max Weber แบ่งเป็น 3 รูปแบบ

1. รูปแบบการใช้อำนาจเฉพาะตัวแบบอาศัยบาร์มี กลไกการบริหารที่ใช้คือการปกครองแบบเผด็จการ

2. รูปแบบการใช้อำนาจแบบประเพณีนิยม

3. ระบบศักดินา / เจ้าขุนมูลนาย รูปแบบการใช้อำนาจตามกฎหมาย

ระบบราชการ (bureaucracy) จะทำหน้าที่เป็นกลไกการบริหารของกลุ่มชน โดยผู้นำจะใช้อำนาจที่มีอยู่ตามกฎหมายปกครอง บังคับบัญชาผ่านระบบราชการ องค์การแบบระบบราชการตามแนวคิดของ Max Weber จะประกอบด้วยโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ 7 ประการดังนี้

1. หลักลำดับชั้น หลักการนี้ มีเป้าหมายที่จะทำให้องค์การต้องอยู่ภายใต้การควบคุม โดยเชื่อว่าการบริหารที่มีลำดับชั้น จะทำให้ระบบการสั่งการและการควบคุมมีความรัดกุม ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพการบริหารที่เน้นกฎเกณฑ์และขั้นตอน

2. หลักความรับผิดชอบ เจ้าหน้าที่ทุกคนต้องมีความสำนึกแห่งความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน ความรับผิดชอบ หมายถึง การรับผิดชอบต่อการกระทำใดๆที่ตนได้กระทำลงไปและความพร้อมที่จะให้มีการตรวจสอบโดยผู้บังคับบัญชาอยู่ตลอดเวลา

3. หลักแห่งความสมเหตุสมผล ความถูกต้องเหมาะสมของแนวปฏิบัติที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพการทำงานหรือการดำเนินกิจการใด ๆ ที่

สามารถประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ประสิทธิภาพความสามารถในการบริหารทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ ได้แก่ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ เวลาไปในทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงานนั้นได้มากที่สุด ประหยัด ความสามารถในการที่จะประหยัดทรัพยากรบริหาร แต่สามารถที่จะให้บริการหรือผลิตรายออกมาให้ได้ระดับเดิม

4. การมุ่งสู่ผลสำเร็จ การปฏิบัติงานใด ๆ จะต้องมุ่งสู่เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การเสมอ

5. หลักการทำให้เกิดความแตกต่างหรือความชำนาญเฉพาะด้าน ลักษณะทางโครงสร้างขององค์การแบบระบบราชการ ต้องมีการแบ่งงานและจัดแผนงาน หรือจัดส่วนงานขึ้นมา เพราะภารกิจการทำงานขององค์การขนาดใหญ่มีจำนวนมากจึงต้องมีการแบ่งงานที่ต้องทำออกเป็นส่วนๆ และมีหน่วยงานมารองรับ

6. หลักระเบียบวินัย ต้องมีการกำหนดระเบียบ วินัย และบทลงโทษ ขึ้นมาเพื่อเป็นกลไกการควบคุมความประพฤติของสมาชิกทุกคนในองค์การ

7. ความเป็นวิชาชีพ ผู้ปฏิบัติงานในองค์การราชการ ถือเป็นอาชีพอย่างหนึ่ง และต้องปฏิบัติงานเต็มเวลา

จากทั้งหมดที่กล่าวมาเห็นได้ชัดว่าเวเบอร์มีแนวคิดที่จะจัดระเบียบระบบและเพิ่มประสิทธิภาพของภาครัฐและเชื่อว่าการจัดระบบเช่นนี้จะทำให้เกิดความชำนาญและความรวดเร็ว เวเบอร์คิดวาระบบนี้สามารถสร้างความยุติธรรมและทำงานภายใต้กรอบของกฎหมายที่มีระเบียบแบบแผนในการบริหารองค์กรหรือภาครัฐ ถึงแม้ความเป็นจริงแล้วภายใต้ความยุติธรรมนี้ก็กลับมีการแบ่งแยกชนชั้นอย่างชัดในภายในระบบซึ่งอีกมุมมองหนึ่งก็คือระบบที่มีความคล้ายคลึงกับโรงงานที่ทำให้บุคคลากรกลายเป็นเครื่องจักร ไม่มีความยืดหยุ่น ไม่มีความคิดเป็นของตัวเอง

3.4 ลำดับขั้นทางสังคมในเครื่องแบบนักศึกษา

3.4.1 ลำดับขั้นทางสังคมของคาร์ล มาร์ก (Karl Marx)

มาร์กซ์กล่าวว่าชนชั้นเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ของการผลิต นั่นคือวิถีของงานได้ดำเนินไปบางคนเป็นเจ้าของที่ดิน บางคนเป็นคนเช่านา บางคนรับจ้างทำงาน บางคนทำงานของตนเอง พิจารณาจากโครงสร้างการผลิตทางสังคมจะเห็นตัวกำหนดว่าใครขึ้นกับใคร ใครครอบงำใครใครมีทรัพยากรอะไร ปัญหาอะไรและผลประโยชน์อะไรเกิดขึ้น มาร์กซ์แสดงให้เห็นว่าชนชั้นเกิดจากรากฐานที่มาจากลูกจ้างและนายจ้าง

มาร์กซ์แบ่งชนชั้นไว้สองประเภทคือชนชั้นเพื่อตัวมันเอง และชนชั้นในตัวเอง โดยชนชั้นเพื่อตัวมันเองหมายถึงบุคคลที่พยายามถ่ายทอดผลประโยชน์แอบแฝงเข้ามาอยู่ในสำนึกคิดและดำเนินการในชนชั้น และ ชนชั้นในตัวเอง หมายถึง การที่บุคคลมีสิ่งซึ่งใช้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดชนชั้นนั้นๆ ที่แสดงออกมาให้เห็นและเข้าใจได้

มาร์กซ์เชื่อว่าในท้ายที่สุดแล้วชนชั้นกรรมาชีพจะเป็นผู้ที่ดำเนินการส่วนใหญ่ในสังคม พวกเขาจะได้รับชัยชนะและจัดระเบียบสังคมที่ไม่มีการลำดับชนชั้นได้

3.4.2 ลำดับชนชั้นทางสังคมของ Max Weber

แนวคิดทางชนชั้นของเวเบอร์ ได้ตั้งต้นจากที่ มาร์กซ์ ได้กล่าวไว้ถึงว่า ช่วงชั้นของสังคมมีขึ้นเนื่องจาก ความไม่เท่าเทียมกันในอำนาจในสังคม เวเบอร์ ได้มุ่งความสนใจของเขาไปที่สังคมอุตสาหกรรม และโดยเฉพาะสังคมในระบบทุนนิยม สำหรับ เวเบอร์ ได้อ้างถึง “อำนาจ” ที่เกี่ยวข้องกับการสถาบันทางอำนาจที่มีประสิทธิภาพอย่างเพียงพอที่จะควบคุมการกระทำของมนุษย์ ซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดและเป็นการกระทำทั่วไป โดยไม่เกี่ยวข้องกับอำนาจที่ไม่ชอบธรรม เช่น การกระทำทางอาชญากรรม อำนาจพื้นฐานนี้สามารถแบ่งแยกโดยลักษณะของพฤติกรรมได้ 3 ลักษณะ อันได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ในพฤติกรรมแต่ละอย่างนี้ อำนาจที่ ก่อรูปขึ้น ขึ้นอยู่กับ ชนชั้น สถานภาพ และ พรรค เวเบอร์ได้วิเคราะห์ลักษณะของอำนาจในแต่ละพฤติกรรมเพื่อเป็นพื้นฐานในการอธิบายถึงระบบช่วงชั้น เขาได้พิจารณาถึงความตึงเครียดระหว่างพฤติกรรมเหล่านี้

การวิเคราะห์ของเวเบอร์อำนาจในพฤติกรรมทางด้านเศรษฐกิจแบบช่วงชั้น โดยระบบชนชั้นต่าง ๆ บุคคลซึ่งมีผลประโยชน์และอำนาจทางเศรษฐกิจเหมือนกันจะอยู่ในชนชั้นเดียวกันเวเบอร์ ได้ขยายแนวความคิดของ มาร์กซ์ เพื่อที่จะยืนยันถึงช่วงชั้นว่ามีมากกว่าสองชนชั้นทางเศรษฐกิจจำนวนชนชั้นได้เกิดขึ้นมากมายและการโต้แย้งทางเศรษฐกิจ ระหว่างชนชั้นไม่จำเป็นต้องถูกทำลาย เวเบอร์ไม่ยอมรับการแบ่งชนชั้นของมาร์กซ์ที่แบ่งเป็น 2 ชนชั้น คือ พวกซึ่งเป็น เจ้าของการผลิต และพวกซึ่งไม่มีกิจการ เวเบอร์ จะจนถึงความหมายทางเศรษฐกิจ โดยการ ที่บุคคลมีอำนาจทางเศรษฐกิจ เช่น เจ้าของกิจการสามารถผูกขาดหรือควบคุมการขายสินค้า และโรงงาน เจ้าของกิจการชนิดนี้ได้กลายเป็นแบบอย่างของผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจเช่นเดียวกัน บุคคลพวกนี้ก็สามารถเพิ่มทุนสะสมทรัพย์สมบัติได้ โดยทั่วไปเหล่านี้เป็นสิ่งที่มาร์กซ์หมายถึงเมื่อเขาคาดถึงแนวโน้มในการผูกขาดโดยพวกชนชั้นนายทุน สุดท้ายเจ้าของ กิจการหมายถึง ผู้ที่มีความได้เปรียบในการศึกษาเพื่อเพิ่มทุนฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม อำนาจทางเศรษฐกิจถูกจัดสรรโดยไม่เท่าเทียมกัน โดยเฉพาะในเศรษฐกิจอุตสาหกรรม อำนาจจะตกไปอยู่กับกลุ่มคนหนึ่งเท่านั้น ความคิดของเวเบอร์ ใช้เพื่อเป็น แนวทางที่จะช่วยกำหนดอำนาจต่าง ๆ ไม่ต้องสงสัย

เลขเช่น ผู้จัดการของกิจการทางเศรษฐกิจ ใหญ่ ๆ มีอำนาจมากกว่าพวกคนชั้นกลางที่ประกอบอาชีพหรือพวกทำงานโรงงาน แม้ว่าพวก ที่ประกอบอาชีพและคนงานสามารถจะได้อำนาจโดยผ่านองค์กรหรือสหพันธ์ก็ตาม

ลักษณะอำนาจชนิดที่สอง ได้แก่ ทางสังคมเวเบอร์ ได้ใช้คำว่า “สถานภาพ” ในการให้ข้อสังเกตถึงความแตกต่างของช่วงชั้น บุคคลผู้ซึ่งมีเกียรติและศักดิ์ศรีทางสังคม เหมือนกัน และผู้ซึ่งมีฐานะชีวิตความเป็นอยู่คล้ายกัน จะจัดอยู่ในกลุ่มซึ่งมีสถานภาพเดียว กัน อำนาจทางสังคมของบุคคลเกิดขึ้นจากเกียรติยศ ซึ่งเขาได้รับจากบุคคลอื่น สถานภาพ ขึ้นกับชุมชน ในขณะที่เกียรติยศขึ้นอยู่กับการตัดสินโดยบุคคลอื่น ซึ่งเป็นผลให้บุคคลได้รับ อำนาจทางสังคมจากบุคคลอื่น ในขณะที่ “ชนชั้น” เป็นรูปแบบการแบ่งชั้นโดยคำนึงถึงปัจจัย ทางเศรษฐกิจ โดยทั่ว ๆ ไปไม่ได้เน้นความสำคัญของบุคคล ส่วนสถานภาพเชื่อมโยงโดยประเมินที่ตัวบุคคลสถานภาพได้รับการตัดสินโดยมาตรฐานของชุมชน โดยปกติบรรทัดฐานเหล่านี้ขึ้น อยู่กับแบบแผนชีวิต รูปแบบของการบริโภค และธรรมเนียม ยังรวมถึง ระดับการศึกษา วงศ์ญาติและอาชีพ ซึ่งใช้เป็นพื้นฐานในการประเมินถึงสถานภาพของบุคคลในชุมชนหนึ่ง ส่วนหนึ่งของการประเมินสถานภาพขึ้นกับฐานะทางเศรษฐกิจ โดยปกติมาตรฐาน การครองชีพขึ้นกับเงินการศึกษา ข้อได้เปรียบในการแยกความแตกต่างของ “ชนชั้น” และ “สถานภาพ เช่น คนรวยใหม่ผู้ซึ่งมีแต่ความมั่งคั่งแต่ความทะเยอทะยานที่จะมีสถานภาพ สูงไม่ค่อยจะมี ตัวอย่างอื่นได้แก่ปัญญาชนที่มีสถานภาพสูงซึ่งไม่มีเงินหรืออำนาจทางเศรษฐกิจ เช่น ในกรณีของพวกขุนนาง แม้ว่าสถานภาพอาจขึ้นกับปัจจัยทางเศรษฐกิจ แต่ทั้งชน ชั้นและสถานภาพใช้วัดถึงช่วงชั้นในลักษณะต่างกัน

เวเบอร์ให้ความเห็นถึงความแตกต่างระหว่าง “ชนชั้น” และ “สถานภาพ” ว่าสถานภาพได้เกิดขึ้นในชุมชน (การประเมินสถานภาพขึ้นอยู่กับการประมาทของชุมชนว่า จะใช้ มาตรฐานอย่างไร) ที่สำคัญที่สุดอำนาจที่เกิดจากสถานภาพซึ่งเกิดจากความเคารพนอบน้อม และเกียรติซึ่งผู้อื่นตั้งใจที่จะให้ ฉะนั้นสถานภาพจะเกี่ยวข้องกับคุณภาพส่วนบุคคล ซึ่งไม่ เหมือนกับชนชั้นตัวกำหนดนั้น ได้แก่ สิ่งที่ยอมรับทั่ว ๆ ไปของทั้งสังคม

อำนาจทางการเมืองเวเบอร์เห็นว่าตำแหน่งทางการเมืองจะเป็นส่วนให้ บุคคลมีอำนาจต่างกันไป อำนาจทางการเมืองมีขึ้นโดยกลุ่มการเมืองอำนาจชนิดนี้จัดขึ้นเป็น สถาบันที่มีระเบียบวิธีและขึ้นอยู่กับการชุมนุมอำนาจทางการเมืองอาจมีผลถึงอำนาจทางสังคมและเศรษฐกิจ ตามความเป็นจริง ผู้ที่มีอำนาจอย่างใดอย่างหนึ่งก็สามารถจะเอาอำนาจนั้นไปใช้กับกรณีใดกรณีหนึ่ง บุคคลผู้ ซึ่งมีความมั่งคั่งก็สามารถจะได้ทั้งสถานภาพและอำนาจทางการเมือง บุคคลผู้ซึ่งมีสถานภาพ สูงจะมีอิทธิพลทางการเมืองได้ และนักการเมืองก็จะมีผลประโยชน์ในทางสังคมและเศรษฐกิจ เป็นการดีที่จะวิเคราะห์ถึงอำนาจทั้งสาม

แยกกัน ถ้าเราลองพิจารณา กรณีซึ่ง อำนาจทั้งสามอยู่ในภาวะตึงเครียด ในระหว่างช่วงระยะเริ่มต้นของระบบทุนนิยม อำนาจ แต่ละชนิดนี้ ผู้มีอำนาจยังแยกออกจากกันเป็นแต่ละชนิดของอำนาจ ทายาทของพวกขุนนาง ศักดินาก็พยายามจะดำรงสถานภาพและอำนาจของตนไว้ ในสังคมในช่วงที่มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงเมื่อประเพณีต่าง ๆ ไม่ได้รับการยอมรับเหมือนเช่นก่อน สถานภาพของพวกประเพณีนิยมดูเหมือนจะคงอยู่ อำนาจทางเศรษฐกิจตกอยู่กับพวกชนชั้นกลางใหม่ ผู้ซึ่ง เป็นเจ้าของกิจการและผลผลิต อำนาจทางการเมืองจะตกอยู่กับพวกขุนนาง และผู้ซึ่งทำหน้าที่ในเรื่องเกี่ยวกับอำนาจชนิดนี้

ในขณะที่ทุนนิยมได้พัฒนา การแบ่งแยกอำนาจนี้ได้สร้างความตึงเครียด เช่นขอบเขตของสถาบันที่แตกต่างกัน มีแนวโน้มที่จะรวมอยู่ด้วยกัน การธุรกิจไม่สามารถจะดำเนินการโดยอิสระจากกฎเกณฑ์ของรัฐ และรัฐได้กลายเป็นตัวแทนทางเศรษฐกิจที่ใหญ่ ที่สุด ฉะนั้นผู้นำทางเศรษฐกิจต้องทำงานใกล้ชิดกับผู้นำทางการเมือง ยิ่งกว่านั้น บุคคล ก็พยายามเปลี่ยนตำแหน่งของตนในทางหนึ่งไปสู่ อำนาจอีกชนิดหนึ่ง บุคคลที่เกี่ยวข้องทาง เศรษฐกิจหรือการเมืองได้เปรียบเทียบถึงสถานภาพของตน ในวิถีทางเช่นนี้ การดูคลื่อน ของผู้นำทั้งสามย่อมเกิดขึ้น

ระบบการแบ่งช่วงชั้นของ เวเบอร์ประกอบขึ้นด้วยส่วนสำคัญ คือ เศรษฐกิจ สังคม และ การเมือง เขามีความเห็น ว่า ชนชั้นขึ้นอยู่กับการจ้างทางเศรษฐกิจ คนจะถูกจัดอยู่ในชั้นใดขึ้นอยู่กับการจ้างทางเศรษฐกิจ ในทางสังคมเวเบอร์แยกกลุ่มสถานภาพ ซึ่งคนได้ถูกแบ่งโดยการดำเนินชีวิต โดยวิถีทางการบริโภค เกียรติในสังคม (Social esteem) จะขึ้น กับสถานภาพและการบริโภค (การบริโภคจะหมายถึงสามารถในการ ซื้อหาสิ่งที่ต้องการได้)

ชนชั้นและสถานภาพ ทรัพย์สินสมบัติและเกียรติ มีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน แต่ก็ไม่จำเป็นต้องเป็นเช่นนั้น ทรัพย์สินสมบัติมิใช่จะสัมพันธ์ถึงสถานภาพหรือเกียรติยศ แม้ว่าในระยะยาว จะมีแนวโน้มที่จะแสดงถึงสถานภาพ คนผู้ซึ่งมีทรัพย์สินสมบัติจากการทำงานของเขา อาจไม่ได้รับสถานภาพที่ควรจะได้จากการมีทรัพย์สินนั้น แต่ไปตกอยู่กับลูกผู้ซึ่ง ได้รับการศึกษาและมีแบบของชีวิตที่สูงกว่า และได้รับการยอมรับ ส่วนการเมืองเป็นการ แบ่ง โดยดูถึงอำนาจ อำนาจจะได้รับก็โดยผ่านพรรคและกลุ่มต่าง ๆ ซึ่ง เป็นไปในแบบของ องค์การทางการเมือง การปกครอง อำนาจถูกแบ่งแยกโดยกลุ่มบุคคลซึ่งจะเข้าควบคุม เกี่ยวข้องทั้งองค์การทางสังคมและการเมือง

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากการศึกษาความเป็นมาของเครื่องแบบและบริบทของเครื่องนักศึกษาในประเทศไทยทั้งหมดนั้นมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันตามแต่ละยุคสมัย เมื่อจุดเริ่มต้นของเครื่องแบบนั้นแต่เดิมมีไว้เพื่อช่วยเหลือเด็กยากไร้เพียงเท่านั้นแต่ในเวลาต่อมากลับถูกเปลี่ยนหน้าที่ให้กลายเป็นเครื่องมือในการควบคุมบุคคลและแบ่งแยกชนชั้นอย่างชัดเจน ประเทศไทยรับเอาวัฒนธรรมนี้เข้ามาในจุดประสงค์ที่ต้องการพัฒนาประเทศชาติให้ตามทันชาติตะวันตกและจงใจอย่างยิ่งในการรับเอาวัฒนธรรมการสวมเครื่องแบบเข้ามาให้สวมใส่กันในสถาบันการศึกษาและสถาบันทหาร ทั้งๆที่เครื่องแต่งกายจากชาติตะวันตกนั้นไม่ได้ถูกออกแบบมาเพื่อให้สามารถสวมใส่ได้ในประเทศที่มีอากาศอุ่นกว่า แสดงให้เห็นว่าผู้มีอำนาจใจสร้างโครงสร้างนี้ขึ้นมาอย่างเจียบเจิบใช้ความตื่นตาตื่นใจของประชากรที่มีต่อชาติตะวันตกค่อยหย่อนเมล็ดพันธุ์ทางด้านอุดมการณ์ความรักในสถาบันไว้ และเริ่มแสดงเจตนาอย่างชัดเจนในรัชสมัยต่อมาเมื่อเครื่องแบบทหารถูกออกแบบใหม่อย่างสวยงามเพื่อเป็นเครื่องมือเชิญชวนให้ประชาชนเข้าเป็นทหารอย่างสมัครใจ รวมถึงเครื่องแบบลูกเสือและเนตรนารีในระดับมัธยมอีกด้วย ด้วยเหตุนี้ทำให้การสวมเครื่องแบบเป็นเรื่องที่น่าภาคภูมิใจและสมัครใจจากผู้ที่สวมโดยไม่รู้ตัวว่าตนได้ถูกควบคุมโดยอำนาจที่มองไม่เห็นอย่างถูกระเบียบในสถาบันการศึกษาและสถาบันทหาร อย่างแนวคิดของในเรื่องจุฬาลักษณ์แห่งอำนาจ ของ มิเชล ฟูกูต์ ในช่วงเวลาเปลี่ยนผันหลังสงครามโลกครั้งที่สองชาติตะวันตกตระหนักได้ถึงสิทธิเสรีภาพของตนเองทั้งด้านความคิดและการแสดงออก ในประเทศไทยยังคงมัวเมากับความภักดีต่อเครื่องแบบผ่านการปลูกฝังมาอย่างยาวนาน เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเครื่องแบบแต่ยังคงความเป็นชาติตะวันตกไว้อย่างไม่รู้ตัว เครื่องแบบทหารหรือเครื่องแบบราชการยังเพิ่มเครื่องประดับอันเป็นตัวบ่งบอกถึงการแบ่งแยกชนชั้นอย่างชัดเจนและเห็นได้ผ่านสายตาของคนทั่วไป ทำให้เมื่อประเทศไทยมีการกำเนิดมหาวิทยาลัยแห่งแรกเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนโรงเรียนข้าราชการพลเรือนให้เป็นสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ทำให้มหาวิทยาลัยแห่งนี้สืบทอดระบบราชการของไทยมาทั้งหมด กฎระเบียบใดมีในระบบข้าราชการมหาวิทยาลัยแห่งนี้มีทั้งหมด ทั้งยังได้รับพระราชทานเครื่องแบบนักศึกษาซึ่งเป็นการสืบทอดอำนาจการบงการร่างกายอย่างต่อเนื่องและไม่อาจปฏิเสธได้ และเพราะมหาวิทยาลัยแห่งนี้เป็นแห่งแรกของประเทศไทยและต้นแบบของมหาวิทยาลัยหลายๆแห่งอีกด้วย

ดังนั้นการสืบทอดระบบราชการยังสืบทอดมาผ่านการตั้งมหาวิทยาลัยในหลายๆที่ของประเทศไทย ทำให้เกิดการรักดีต่อเครื่องแบบโดยไร้ซึ่งการตั้งคำถามใดๆจากนักศึกษาในมหาวิทยาลัยและกลายเป็นความเชื่อว่าเครื่องแบบนักศึกษาคือเครื่องมือที่แสดงถึงความเท่าเทียมกันในระบบมหาวิทยาลัย

4.1 ข้อมูลจากการลงสัมภาษณ์นักศึกษาที่สวมเครื่องแบบนักศึกษา

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่สวมเครื่องแบบในมหาวิทยาลัยจำนวน 14 คน ได้ข้อมูลดังนี้ ผู้ที่สวมเครื่องแบบกว่า 90 เปอร์เซ็นต์ให้สัมภาษณ์ว่ารู้สึกภูมิใจกับการสวมเครื่องแบบนักศึกษา เพราะมันเป็นเครื่องบ่งบอกสถานะว่าบุคคลนั้นคือนักศึกษา และให้สัมภาษณ์ว่าเครื่องแบบนักศึกษานั้นเป็นเครื่องมือแสดงความเท่าเทียมกันในระดับมหาวิทยาลัย และผู้สวมเครื่องแบบนักศึกษาทั้งหมดนี้ไม่ทราบที่มาของเครื่องแบบ ไม่ทราบว่ามันดำรงอยู่ได้อย่างไร รู้เพียงแค่การสืบทอดการสวมเครื่องแบบต่อกันมาโดยไร้การตั้งคำถามกับเครื่องแบบว่าเพราะอะไร นักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยจึงต้องสวมเครื่องแบบ หนึ่งในผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่า การสวมเครื่องแบบนักศึกษานั้นเป็นกฎระเบียบที่มีมาแต่ยาวนานแล้ว กฎระเบียบว่าอย่างไรเราควรปฏิบัติตามกฎระเบียบดังกล่าว และไม่ควรสงสัยกับสิ่งที่ถูกกำหนดมาอยู่แล้ว

4.2 การวิเคราะห์บริบทของเครื่องแบบในมหาวิทยาลัยไทย

การศึกษาบริบทของเครื่องแบบในประเทศไทยที่มีความมั่นคงและยั่งยืนมาอย่างยาวนานนั้นต้องศึกษาลงลึกไปตั้งแต่การเข้ามาของเครื่องแบบในประเทศไทยครั้งแรกและศึกษาระบบสถาบันการศึกษาความเป็นมาของสถาบันในตอนนั้นมีจุดมุ่งหมายอย่างไร

ระบบโรงเรียนในสมัยนั้นจัดตั้งขึ้นเพื่อผลิตขุนนางเข้ารับใช้ทางการและคนชนชั้นสูงเท่านั้นที่จะสามารถเข้าไปเรียนในโรงเรียนเพื่อจบการศึกษาออกมาเป็นขุนนางได้อย่างภาคภูมิใจโดยระบบของโรงเรียนสืบทอดมาจากชาติตะวันตกอีกเช่นกันดังนั้นรูปแบบการศึกษารวมถึงกฎระเบียบจึงมีไว้เพื่อควบคุมนักเรียนให้อยู่ในกรอบที่ทางการจัดไว้อย่างดี โดยมีผลประโยชน์ของทางการเป็นหลักและเครื่องแบบนักเรียนมีไว้เพื่อบ่งบอกสถานะของเป็นนักเรียนอันเป็นเครื่องหมายของชนชั้นสูงในเวลานั้น ดังนั้นหลังจากที่มีการเปิดให้ชนชั้นล่างสามารถเข้าเรียนในโรงเรียนได้ทำให้การสวมเครื่องแบบเป็นเรื่องที่น่าภาคภูมิใจสำหรับครอบครัวชนชั้นล่าง ด้วยเหตุนี้ประชากรของคนชนชั้นล่างนั้นมีมากกว่าประชากรชนชั้นสูงแนวคิดว่าภูมิใจจึงมีอิทธิพลกับคนในประเทศไทยมากกว่า

ในช่วงเวลารัชกาลที่ 6 มีการจัดการเรียนลูกเสือสามัญอันมีเครื่องแบบลูกเสือเป็นเครื่องแบบประจำวิชาทั้งยังถูกออกแบบมาเพื่อดึงดูดให้นักเรียนสนใจในเครื่องแบบมาเรียนโดยการแบ่ง

เครื่องแบบออกเป็นสองระดับคือเครื่องแบบลูกเสือสำรอง และเครื่องแบบลูกเสือสามัญ ด้วยความไม่เหมือนกันของเครื่องแบบนี้ยังกระตุ้นให้เด็กนักเรียน เสมือนการเปลี่ยนเครื่องแบบเป็นการบ่งบอกถึง ความมีวุฒิภาวะที่โตขึ้นจากก่อนหน้านี้คล้ายกับการแบ่งลำดับชั้นเรียนวาดภาพที่ฟูโด้เคยยกตัวอย่าง เอาไว้ และมันยังสามารถแปรเปลี่ยนเป็นความสามารถที่จะถูกทางการใช้สอยและควบคุมได้ในเวลา ต่อมา

เครื่องแบบลูกเสือนี้ยังสามารถย้ำเตือนถึงสิ่งที่ถูกฝึกฝนในวิชาเรียนนี้เพราะไม่ว่าจะมีอายุมากเท่าไรก็ตามเรายังสามารถจดจำกฎระเบียบ ข้อควรที่ควรปฏิบัติหรือแม้แต่คำกล่าวสาบานในวิชานั้นได้ด้วย ซึ่งนั่นเป็นเป็นประโยชน์แก่ทางการเป็นอย่างมากราวกับเป็นตัวบังคับซึ่งแนวทางการควบคุมผู้คนที่ให้อยู่ภายใต้อำนาจของทางการได้อย่างง่ายดาย ดังนั้นแนวคิดการสวมเครื่องแบบและกฎระเบียบในการฝึกฝนร่างกายของวิชานี้จึงยังคงสืบทอดต่อมาโดยไม่มีการล้มล้างหรือความสงสัยว่าสิ่งที่เรียนหรือถูกบังคับให้ทำนั้นทำไปเพื่ออะไร แนวคิดนี้ยังสามารถใช้ได้ในอนาคตอีกด้วยเปลี่ยนวิชาลูกเสือที่ถูกบังคับเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ที่ยังไม่รับรวมการสวมเครื่องแบบนักเรียนในโรงเรียนทั้งยังมีการแบ่งระดับชั้นเพื่อคัดกรองเด็กให้ผ่านไปยังระดับต่อไป

การจัดตั้งโรงเรียนมัธยมโดยเน้นจุดประสงค์เพื่อการผลิตราชการ ทางการเป็นผู้ควบคุมหลักสูตรการเรียนการสอนให้อยู่ภายใต้ข้อกำหนดของทางการ ทำให้การเรียนการสอนถูกออกแบบมาเพื่อการฝึกข้าราชการโดยเฉพาะมุ่งเน้นการปลูกฝังอุดมการณ์ ปลูกฝังกรอบความคิดอันเป็นสูตรสำเร็จให้แก่เด็กนักเรียน และปลูกฝังเรื่องความเท่าเทียมให้แก่เด็กแต่กลับบังคับเด็กนักเรียนผ่านกฎระเบียบให้สวมเครื่องแบบนักเรียน เพื่อเป็นเครื่องจำกัดพื้นที่เด็กนักเรียนว่าในขณะที่สวมเครื่องแบบนักเรียนว่าตัวนักเรียนสามารถอยู่ในพื้นที่ไหนได้บ้างและอยู่ในพื้นที่ไหนไม่ได้บ้าง ซึ่งกฎระเบียบนี้ในระดับมัธยมศึกษามีความแข็งแกร่งและไม่ยอมยืดหยุ่นตามสังคมที่พัฒนาเรื่อยๆจนกลายเป็นปัญหาและเกิดการต่อต้านจากเด็กนักเรียนที่ไม่อาจยอมรับในกฎระเบียบนี้ได้ เช่น การสวมกระโปรงที่สั้นเหนือเข่าจากกฎระเบียบของเด็กนักเรียนหญิง หรือการสวมกางเกงที่ขาสั้นรัดช่วงล่างของนักเรียนชาย การสวมชุดที่รัดตัว หรือการสวมชุดที่ใหญ่กว่าตัว ซึ่งผิดจากที่กฎระเบียบกำหนดไว้ แต่การต่อต้านเล็กน้อยๆนี้เป็นไปอย่างเงียบเชียบเพราะไม่ใช่ทุกคนที่จะเห็นด้วยเนื่องจากถูกปลูกฝังอุดมการณ์ว่าด้วยเรื่องการสวมเครื่องแบบที่ถูกต้องไว้แล้ว ดังนั้นการต่อต้านนี้จึงเป็นเพียงสิ่งที่เด็กเกรงเขาทำกันแทน แต่ก็ยังมีการต่อการในรูปแบบการปลุกกระดมผู้คนที่ด้วยเรื่องคือการสวมเครื่องแบบนักเรียนนั้นไม่เกี่ยวข้องใดๆกับการศึกษา ซึ่งนั่นเป็นความจริงแต่เครื่องแบบไม่ได้ทำหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาเป็นทำหน้าที่เป็นตัวควบคุมให้เด็กอยู่ภายใต้กฎระเบียบที่มีหลากหลายบุคคลเป็นหูเป็นตาให้หากมีใครคนใดคนหนึ่งทำผิดกฎ และการต่อต้านในอีก

รูปแบบคือมีศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้อง เนื่องด้วยประเทศไทยนั้นไม่ได้มีแค่ศาสนาพุทธเพียงอย่างเดียว แต่มีศาสนาอื่นๆเข้ามาอยู่ในรั้วโรงเรียนเช่นเดียวกัน มีการเรียกร้องให้อะลุ่มอล่วยการสวมเครื่องแบบให้สอดคล้องกับศาสนาที่ตัวนักเรียนนับถืออยู่ แต่ว่าด้วยกฎระเบียบในโรงเรียนที่ไม่ยืดหยุ่นทำให้เรื่องกลายเป็นปัญหาทันที เพราะเครื่องแบบนักเรียนในปัจจุบันนั้นไม่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนในศาสนาอื่น เห็นได้ชัดว่าการสวมเครื่องแบบนี้มีปัญหาอยู่หลายประการแต่กลับไม่มีการปรับเปลี่ยนหรือยกเลิกการสวมเครื่องแบบ นั่นก็เป็นสิ่งยืนยันได้อย่างชัดเจนว่าการสวมเครื่องแบบไม่ได้มีประโยชน์อะไรแก่ตัวนักเรียนแต่เป็นการให้ประโยชน์แก่ทางศาสนามาเพื่อที่จะได้ตรวจสอบนักเรียนได้ง่ายยิ่งขึ้น

ในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยแห่งแรกของประเทศไทยนั้นมาจากการเปลี่ยนจากโรงเรียนข้าราชการพลเรือนอันซึ่งเป็นสถาบันการฝึกข้าราชการเพื่อผลิตข้าราชการสู่สังคมดั่งนั้นมหาวิทยาลัยแห่งแรกจึงสืบทอดรูปแบบการเรียนการสอนแบบข้าราชการมาด้วยทุกประการ รวมถึงการสวมเครื่องแบบนักศึกษา ถูกถ่ายทอดเข้าสู่ระบบของมหาวิทยาลัยซึ่งแสดงจุดประสงค์อย่างชัดเจนว่าการจัดตั้งมหาวิทยาลัยนี้เพื่อการผลิตข้าราชการเข้าสู่ระบบเท่านั้น ไม่ได้ต้องการนักศึกษาที่มีความคิดเป็นของตัวเอง ไม่ต้องการสร้างนักศึกษาที่มีความคิดสร้างสรรค์อันไม่จำเป็นต่อระบบราชการในประเทศไทยนี้ และเมื่อมหาวิทยาลัยแห่งนี้เป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรก มหาวิทยาลัยแห่งอื่นๆที่สร้างขึ้นมาก็ได้ไม่ได้รับรู้ถึงจุดประสงค์นี้จึงยกเข้าระบบของมหาวิทยาลัยแห่งแรกเป็นตัวอย่างในการสร้างมหาวิทยาลัยและกลายเป็นการรับใช้อุดมการณ์แฝงของทางการอย่างไม่รู้ตัวทั้งๆที่ปณิธานของมหาวิทยาลัยอื่นๆที่สร้างขึ้นมานั้นมีจุดมุ่งหมายแตกต่างกับมหาวิทยาลัยแห่งแรก ก็กลับกลายเป็นการสืบทอดระบบนี้จากรุ่นสู่รุ่น โคนปลูกฝังอุดมการณ์โดยไม่ตั้งคำถามเกี่ยวกับระบบนี้อีก เพราะถูกควบคุมโดยสมบูรณ์จากการถูกปลูกฝังมาอย่างยาวนาน

ความเชื่อต่อเครื่องแบบของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยทั่วไปคือเครื่องแบบนักศึกษาเป็นชุดที่ได้รับพระราชทานมาจากรัชกาลที่ 5 แต่แท้จริงแล้วมีมหาวิทยาลัยแห่งเดียวเท่านั้นที่ได้รับพระราชการเครื่องแบบนักศึกษา คือมหาวิทยาลัยแห่งแรกของประเทศเท่านั้น นอกเหนือจากนั้นคือการรับเอาการสวมเครื่องแบบมาสวมใส่เท่านั้น ไม่ได้ได้รับพระราชทานแต่อย่างใด ทั้งนี้ไม่มีกฎหมายข้อใดหรือบัญญัติไหนแสดงให้เห็นว่าเครื่องแบบนักศึกษาของทุกมหาวิทยาลัยนอกจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกำหนดมาให้ให้นักศึกษาต้องสวมใส่ มีเพียงกฎระเบียบจากมหาวิทยาลัยเพียงเท่านั้นที่ออกกฎลงโทษเด็กที่ไม่ยอมสวมเครื่องแบบ ซึ่งทั้งนี้มาจากความเชื่อ และความภาคภูมิใจแบบผิดๆของผู้คนในอดีตเท่านั้น ที่ต้องการจะมีความภูมิใจในเครื่องแบบดังจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแต่ตัวบุคคลนั้นไม่อาจเข้าไปในพื้นที่นั้นได้ ไม่ว่าจะด้วยฐานะทางชนชั้นหรือไม่อาจต่อสู้กับบุคคลอื่นเพื่อแย่งชิงที่นั่งในรั้วมหาวิทยาลัยนั้นได้

4.3 ระบบราชการในประเทศไทย

ระบบข้าราชการเป็นระบบที่ประเทศไทยใช้มาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 มาจนถึงปัจจุบัน เพื่อการจัดแผนยุทธศาสตร์หรือแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการหรือแนวทางในการนำแผนกลยุทธ์ไปปฏิบัติ หรือการกำหนดแผนปฏิบัติการกองทัพเรือตามแนวทางของ ก.พ.ร. (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ) ระบบราชการที่เติบโตตามระบบเศรษฐกิจก็ได้ขยายบทบาทออกไปสู่ชุมชนท้องถิ่นด้วย ทำให้อำนาจบริหารจัดการต่าง ๆ อยู่ในมือของภาครัฐ นอกจากนี้ ความอ่อนแอของสถาบันการเมืองในอดีตที่ขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้การเมืองไม่สามารถพัฒนาความเข้มแข็งได้ทัดเทียมกับระบบราชการสังคมไทยโดยส่วนรวมที่ผ่านมายังไม่ค่อยมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องของการปกครองท้องถิ่นและการจัดการเกี่ยวกับท้องถิ่น ผู้ที่เรียนเกี่ยวกับเรื่องของการปกครองท้องถิ่น เช่น นักรัฐศาสตร์ เมื่อจบการศึกษาก็จะเข้ารับราชการเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ความรู้เรื่องของการปกครองถูกจำกัดไว้เฉพาะในกลุ่มข้าราชการ ดังนั้นความรู้และอำนาจทั้งหมดราชการจึงเป็นผู้ที่กุมไว้ แต่ระบบข้าราชการนั้นไม่เอื้ออำนวยให้กับท้องถิ่นแต่จะเอื้ออำนวยให้กับตัวระบบเองเพื่อให้การทำงานของข้าราชการนั้นง่ายขึ้น ดังนั้นเมื่อระบบการเมืองเข้ามาและมีนโยบายเพื่อกระจายอำนาจลงตามท้องถิ่น และอำเภอ ตำบล มีตัวแทนของประชาชนที่จะเข้ามาแบ่งอำนาจนี้ ทำให้ตัวระบบข้าราชการที่ถืออำนาจอยู่เต็มมือต้องลดอำนาจนั้นไปไม่สามารถรับในระบบการเมืองนี้ได้การกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่นจึงมีปัญหาอยู่ตลอด เนื่องจากการปลูกฝังความเชื่อเกี่ยวกับราชการมีมาอย่างยาวนานทำให้ไม่อยากถอนรากของระบบนี้ออกไปจากประเทศไทยได้ เพราะระบบนี้มีเส้นสายอยู่ในทุกๆ ที่ของระบบต่างในประเทศ ซ้ำยังมีการปลูกฝังเกี่ยวกับความมั่นคงระบบราชการมาตั้งแต่โรงเรียนประถมเป็นต้นไป ดูได้จากความคิดในตอนที่มีความใฝ่ฝันอยากจะทำราชการกันอย่างถ้วนหน้า แม้ว่าเมื่อโตขึ้นอาจจะมีแนวคิดที่เปลี่ยนไปแต่ไม่มีใครปฏิเสธได้เลยว่าการทำงานราชการนั้นยังเย็นเพียงใด ด้วยความแข็งแกร่งนี้ทำให้ประชาชนโดยเฉพาะชนชั้นกลางถึงล่างในประเทศไทยมีความเชื่อมั่นในระบบราชการอย่างมาก และตั้งเป้าหมายที่จะเข้ารับราชการอย่างตั้งใจเพื่อไต่เต้าขึ้นสูงขึ้นเรื่อยๆ ไม่ว่าจะด้วยวิธีหรือคุณธรรมอย่างไรก็ตาม

ดังนั้นระบบราชการนี้ในประเทศไทยนั้นยิ่งใหญ่แต่ระบบภายในคือความล้มเหลวของการจัดระเบียบในระบบแห่งนี้ เมื่อคนต้องทำตามกฎระเบียบที่ไม่มีความยืดหยุ่นแต่อำนาจก็ต้องการ กลวิธีการโกงจึงบังเกิดขึ้นภายในระบบนี้และเป็นมาอย่างช้านานแล้วเสียด้วย แต่สิ่งที่แย่ที่สุดสำหรับระบบนี้คือการที่มันถูกถ่ายทอดเข้าไปอยู่ในระบบการศึกษาการกระทำการฝึกฝนนักเรียนให้เป็นนี่ในระบบราชการตั้งแต่ยังเด็กเพื่อสร้างความศรัทธาที่ดีกับเด็กนักเรียนให้มองข้าราชการเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดในชีวิต

4.4 ระบบชนชั้นทางสังคมและความเท่าเทียมที่ไม่มีอยู่จริง

ประเทศไทยมีการแบ่งชนชั้นมาตั้งแต่ประวัติศาสตร์ในรูปแบบทาส ประชาชน และเจ้านาย สืบทอดต่อมาจนถึงรัชกาลที่ 5 ที่มีการยกเลิกระบบทาสออกไปแต่ก็ยังคงเหลือระบบชนชั้นระหว่างชนชั้นปกครองและประชาชน แอบแฝงมากับทุกระบบที่อยู่ในประเทศไทย ดังเช่นระบบการศึกษาของไทยที่มีการแบ่งชนชั้นเช่นกัน คือการแบ่งชั้นอาวุโส และ เด็ก หรือการแบ่งชนชั้นระหว่างเด็กที่ได้เรียนหรือไม่ได้เรียน ชนชั้นระหว่างเด็กต่างโรงเรียน โดยเครื่องมือที่นำมาใช้ในที่นี้ก็คือเครื่องแบบนักเรียน เครื่องมือบอกสถานะของนักเรียนเป็นตัวที่ทำให้การแบ่งชนชั้นนั้นง่ายดายยิ่งขึ้น เมื่อผู้อาวุโสกับเด็กแต่งเครื่องแบบที่ต่างกันทำให้แยกออกได้อย่างง่ายดายได้ว่าใครคือคนที่เด็กกว่าและต้องการพคนที่อาวุโสกว่า หรือการแบ่งชนชั้นของเด็กที่ได้รับการศึกษาและเด็กที่ไม่ได้รับการศึกษา เครื่องแบบนี้กลายเป็นเครื่องมือแสดงอภิสัทธของเด็กที่สวมเครื่องแบบว่าตนมีฐานะเหนือกว่าผู้ที่ไม่ได้สวมเครื่องแบบ การแสดงอภิสัทธนี้เหมือนตอกย้ำค่านิยมการแบ่งชนชั้นให้แน่นแฟ้นเข้าไปอีกเมื่อเพราะเมื่อคนที่ไม่ได้รับการศึกษาก่อนหน้านี้ได้รับเข้าการศึกษาสิ่งที่บุคคลเหล่านั้นจะทำการแสดงอภิสัทธของตัวเองทันทีเป็นดังการวนลูปอยู่ในวัฏจักรเดิมๆอันไม่มีที่สิ้นสุดจนกว่าจะมีอำนาจใหม่เข้ามาแทรกแซงก็ได้

อีกหนึ่งการแบ่งชนชั้นในระดับมัธยมคือการแบ่งแยกชนชั้นจากลักษณะของเครื่องแบบนักเรียนที่มีความแตกต่างกันไปตามแต่ละสถาบัน ซึ่งแต่ละสถาบันนั้นก็มียุหลายระดับ สมมติว่าโรงเรียนมี 5 อันดับไล่จาก 1- 5 เป็นระดับของโรงเรียน มีลักษณะเครื่องแบบที่แตกต่างกัน อันดับที่ 5 คือโรงเรียนที่ดีและคนต้องการที่จะเข้าแต่ค่าใช้จ่ายจะค่อนข้างแพง จากที่ลดลงมาตามคุณภาพ โดยปกติคนเราจะเข้าเรียนในโรงเรียนฐานะทางบ้านจะจ่ายไหว มันจึงสามารถบ่งบอกได้ว่าโรงเรียนที่ 5 ที่เป็นโรงเรียนที่ดีที่สุดจะได้รับความนิยมแค่ไหนในระบบชนชั้น หากคนเหล่านั้นต้องการที่จะถูกมองเป็นคนชนชั้นสูงกว่าที่เป็นอยู่ก็ยอมเสียเงินเล็กน้อยเข้าไปอยู่ในโรงเรียนอันดับห้านี้แล้ว ต่อมาสิ่งที่เกิดขึ้นคือการเปรียบเทียบโรงเรียนตัวเองและโรงเรียนที่เหลือว่าโรงเรียนใครดีกว่ากัน ซึ่งเหตุการณ์เช่นนี้อาจนำไปสู่การทะเลาะวิวาทต่างสถาบันกันได้เลยทีเดียว

ในระดับมหาวิทยาลัยเองก็มีแนวคิดเปรียบเทียบคณะ เปรียบมหาวิทยาลัยแต่ในระดับนี้ไม่ได้เกิดการทะเลาะวิวาทเช่นเด็กๆแต่มันกลับมุ่งตรงสู่เส้นทางในอนาคตที่ต่างสถาบันพยายามเปรียบเทียบมหาวิทยาลัยของตัวเองว่าเป็นมหาวิทยาลัยที่ดีกว่าของอีกฝ่ายนะ รวมถึงการแบ่งชนชั้นในเด็ก – ผู้อาวุโสนั้นชัดเจนอย่างมากในระดับมหาวิทยาลัย นั่นคือระบบโซเชียลมีเดียเล่นเองหรืออะไรก็ตามแต่ แท้จริงแล้วมันคือการกล่าววว่ารับน้องเพื่อกระชับมิตรระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้องนั้นเป็นเรื่องที่มีไว้หลอกล่อเด็กอย่างแท้จริงเมื่อระบบนี้ถูกสร้างมาเพื่อควบคุมรุ่นน้องให้มีความว่นอนสอนง่ายสามารถควบคุมได้โดยง่ายก่อนที่จะ

ส่งเด็กเหล่านี้ให้ถึงมือของอาจารย์ที่รุ่นน้องได้ถูกฝึกฝนให้เชิงฟังมาแล้วส่วนหนึ่งอีกส่วนคือสิ่งที่ต้องอยู่กับระบบนี้หลายปีสุดท้ายรุ่นน้องเหล่านี้ก็จะถูกครอบงำและกลายเป็นรุ่นพี่ในที่สุด ซึ่งระบบโซดัสนี้ให้ผลประโยชน์แก่ผู้มีอำนาจอย่างมหาวิทยาลัยอย่างแท้จริง อาจารย์ไม่ต้องลงมาสอดส่องเด็กๆทุกวัน ให้รุ่นพี่เป็นคนดูแล ตัวอาจารย์อาจจะเพียงแคร์รับเรื่องราวเป็นระยะและเข้ามาแทรกแซงในส่วนที่จำเป็นเท่านั้น อีกทั้งการสวมเครื่องแบบนักศึกษาในมหาวิทยาลัยนั้นคือการพยายามแสดงให้คนอื่นเห็นว่าตัวของบุคคลนั้นได้ก้าวเข้ามาในพื้นที่แห่งอภิสิทธิ์ชน พื้นที่ที่ใครหลายๆอาจจะเข้ามาไม่ได้ด้วยปัจจัยหลายๆอย่าง แต่ก็ถือเป็นการเหมารวมไปว่าการเข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้คือการไม่ได้เป็นอภิสิทธิ์ชนแล้ว แนวคิดนี้ถูกปลูกฝังมาอย่างยาวนานแม้ว่าในปัจจุบันจะมีน้อยคนที่ไม่ได้เรียนมหาวิทยาลัยก็ตาม

ดังนั้นความเท่าเทียมกันระบบการศึกษาจึงไม่มีอยู่จริง เหตุผลของการสวมเครื่องแบบที่กล่าวอ้างมาว่าเพื่อความเท่าเทียมไม่แบ่งแยกชนชั้นจากการสวมเสื้อผ้านั้นเป็นข้ออ้างที่งี่เง่าที่สุดแล้วสำหรับการใช้เป็นเหตุผลเพื่อให้เครื่องแบบนั้นดำรงอยู่

4.5 การต่อต้านการสวมเครื่องแบบของเด็กนักเรียนนักศึกษา

การต่อต้านการสวมเครื่องแบบนักเรียนนักศึกษามีดังระลอกคลื่นแต่ละครั้งเป็นกระแสได้ไม่นานก็เงียบหายไป แต่วัฒนธรรมการสวมเครื่องแบบก็ยังคงอยู่ไม่ได้ถูกสั่นคลอนจนหายไปแต่อย่างใด แต่ทว่าการต่อต้านแบบระลอกคลื่นกลับให้ผลในอีกด้านหนึ่งซึ่งทำให้เครื่องแบบนักเรียนนักศึกษาถูกปรับเปลี่ยนไปมาดังนี้ การต่อต้านโดยการแต่งตัวตรงข้ามกับกฎระเบียบหรือก็คือกฎระเบียบออกกฎหมายแต่งกายตามแฟชั่นนั่นเอง แต่ว่าตัวแฟชั่นในโลกนี้กลับเหวี่ยงไปมาจนน่าปวดหัว กฎระเบียบของมหาวิทยาลัยจึงมีการออกกฎกลับไปมาอยู่เสียหลายรอบ คือในยุคที่กางเกงขาม้าและเสื้อตัวใหญ่เป็นที่นิยมมหาวิทยาลัยกลับออกกฎระเบียบห้ามใส่เครื่องแบบในลักษณะดังกล่าว หรือในขณะที่โลกแฟชั่นสนใจกับการสวมกางเกงขาเดฟมหาวิทยาลัยก็ออกกฎระเบียบห้ามสวมกางเกงขาเดฟ นี่แสดงให้เห็นว่าความดั้งเดิมของเครื่องแบบนักเรียนนั้นได้ถูกทำลายไปนานแล้ว พอเข้ามาถึงยุคปัจจุบันเกิดการต่อต้านอย่างเล็กน้อยของนักศึกษาคือการปรับเปลี่ยนรูปแบบเครื่องแบบให้มีความเซ็กซี่ขึ้นเพื่อที่จะตามแฟชั่นของโลกแต่ว่าการกระทำนี้ก็กลับทำให้เครื่องแบบกลายเป็นสัญลักษณ์ทางเพศในโลกปัจจุบัน เมื่อชุดนักศึกษาไทย ถูกโหวตให้กลายเป็นชุดที่เซ็กซี่ที่สุดในโลก

การต่อต้านต่อมาคือการปลุกระดมคนเรื่องแนวคิดที่ว่าเครื่องแบบส่งผลอย่างไรกับการศึกษาทำให้นักศึกษาหลายคนที่ยังสับสนและไม่เห็นด้วยกับการสวมเครื่องแบบออกมาล่ารายชื่อและเรียกร้องให้มีการยกเลิกการสวมเครื่องแบบเพราะว่าเครื่องแบบนั้นละเมิดสิทธิและเสรีภาพของนักศึกษา ฝ่ายที่เห็น

ด้วยการสวมเครื่องแบบก็ออกมาแล้วว่า การสวมเครื่องแบบเป็นเรื่องที่ควรภาคภูมิใจเพราะเป็นครั้งหนึ่งในชีวิต หรือออกมาแล้วว่าเครื่องแบบนั้นแสดงถึงความเท่าเทียมต่อตัวนักศึกษาซึ่งทั้งหมดนี้ได้กล่าวไปข้างต้นแล้วว่าเครื่องแบบนักศึกษาไม่ใช่เครื่องมือมือแสดงความเท่าเทียมแต่เป็นเครื่องมือในการควบคุมคนกลุ่มใหญ่เป็นเครื่องมือที่ทำให้คนกลายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันดูได้จากการที่มีคนจากหลากหลายที่มาพยายามหาเหตุผลในเครื่องแบบยังคงดำรงอยู่ ดังนั้นการต่อต้านจากคนกลุ่มเล็กไม่อาจต่อสู้กับคนกลุ่มใหญ่อันมีระบบราชการหนุนหลังได้

4.6 แนวคิดของนักศึกษาผู้สวมเครื่องแบบ

ตั้งแต่บุคคลในประเทศเข้ารับการศึกษาระดับชั้นต่างๆ พวกเขาจะถูกบังคับให้สวมเครื่องแบบตั้งแต่แรก ไม่ว่าพวกเขาจะเข้าใจหรือเต็มใจหรือไม่ โรงเรียนสร้างกฎบังคับให้ผู้สวมเครื่องแบบต้องทำตามและอยู่ภายใต้ข้อบังคับนั้น ซึ่งคนหนึ่งคนใช้เวลาเป็นสิบกว่าปีในสังคมการศึกษาในประเทศไทย ทำให้ความคิดของพวกเขาถูกควบคุมโดยเครื่องแบบและเกิดการภักดีต่อเครื่องแบบ จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้คน พวกเขาไม่ได้รู้สึกเลยว่าเครื่องแบบลดทอนสิทธิของพวกเขา หรือบางคนกล่าวว่ามันไม่ใช่เรื่องใหญ่ และยอมจำนนต่อเครื่องแบบที่พวกเขาสวมใส่ และกลายเป็นความเคยชินที่พวกเขาต้องสวมมันในทุกๆวัน ของการไปทำงาน หรือการไปเรียน และใช้ชีวิตวนเวียนเช่นนี้จนกว่าพวกเขาจะจบอาชีพนั้นๆของเขาเอง อย่างเช่นจบสถานการณ์เป็นนักศึกษา หรือการลาออกจากงานที่มีการบังคับการสวมเครื่องแบบ

4.7 กรณีศึกษาการสวมเครื่องแบบและการลดทอนสิทธิเสรีภาพ

กรณีของพนักงานกดลิฟต์ในญี่ปุ่นในสมัยก่อน จะต้องใส่หมวกและชุดเหมือนแอร์โฮสเตส มีถุงมือ แล้วทำหน้าที่เหมือน หุ่นยนต์ คือพูดซ้ำๆ แล้วก็ทำหน้าที่เปิด-ปิดประตูลิฟต์ แต่ปัจจุบันอาชีพนี้มิให้เห็นน้อยลงแล้ว เพราะว่ามันเป็นการที่เรียกว่า Humiliation คือลดทอน ความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น เป็นการใส่เครื่องแบบมากำหนดลำดับชั้น ตำแหน่งของคน กำหนดลำดับชั้นตำแหน่งสถานะการงานยังไม่เพียงพอ

จากการค้นหาข้อมูลของ Elevator girl นี้พบว่าการทำงานของพนักงานกดลิฟต์คือการกระทำในหน้าที่เข้าไปเข้ามา และพูดเพียงประโยคเดิมๆคล้ายกับเสียงที่ถูกอัดไว้ก่อนหน้าเพื่อนำไปเปิดในลิฟต์ เพียงแต่ว่านี่คือเสียงจริงๆของพนักงานกดลิฟต์เป็นผู้พูดและพูดตลอดทั้งวัน และจากการสังเกตสีหน้าภายในคลิป พนักงานมีท่าทีอึดอัดและแนบตัวเข้ากับกำแพงลิฟท์อยู่ตลอดเวลา

ภาพ 4.3 พนักงานกดลิฟท์ในประเทศญี่ปุ่น

ภาพ 4.4 พนักงานกดลิฟท์ในประเทศญี่ปุ่น

บทที่ 5

กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปนิพนธ์

เนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้ มีการพัฒนาและการบูรณาการจากเนื้อหาการวิจัยทั้งหมด ท้ายสุดนั้นจะเป็นกระบวนการของการสร้างสรรค์ผลงานศิลปนิพนธ์ชิ้นมาจากแนวคิดที่น่าสนใจ โดยมีการแบ่งการทำงานศิลปนิพนธ์ออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

5.1 การทดลองสร้างโครงงานสื่อศิลปะครั้งที่ 1

5.2 การทดลองสร้างโครงงานสื่อศิลปะครั้งที่ 2

5.3 การทดลองสร้างโครงงานสื่อศิลปะครั้งที่ 3

5.1 การทดลองสร้างโครงงานสื่อศิลปะครั้งที่ 1

5.1.1 ชื่อสื่อศิลปะ : History of uniform

5.1.2 สถานที่ : ห้อง gallery ดิจ Media Arts and Design มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

5.1.3 วันที่จัดงาน : 29 เมษายน 2561

5.1.4 แนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน

แนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นแรก ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาความเป็นมาของเครื่องแบบในเรื่องของจุดกำเนิดว่าเครื่องแบบมีความเป็นมาอย่างไร และมันถูกใช้ในบริบทไหนบ้าง และเพราะอะไรมันถึงยังดำรงอยู่ หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงลงไปสำรวจความคิดเห็นของผู้ที่สวมเครื่องแบบเป็นอันดับแรก ลงสำรวจความรู้ความเข้าใจของบุคคลนั้นๆว่าความเข้าใจของพวกเขาเกี่ยวกับเครื่องแบบมีมากน้อยแค่ไหน หลังจากลงสำรวจเสร็จสิ้นพบว่าบุคคลที่ผู้วิจัยไปทำการสัมภาษณ์ทั้งหมดนั้นไม่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมาของเครื่องแบบที่เขาใช้ในชีวิตประจำวันเลย ศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเครื่องแบบนักเรียนว่าจุดกำเนิดมาที่ไหนเพราะอะไรถึงเกิดขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำจุดนี้มาทำเป็นงานศิลปะ บอกเล่าประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเครื่องแบบนักศึกษาเพื่อให้ผู้ชมได้มีความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมาของเครื่องแบบนักศึกษาในมหาวิทยาลัย

5.1.5 เทคนิคการสร้างสรรค์

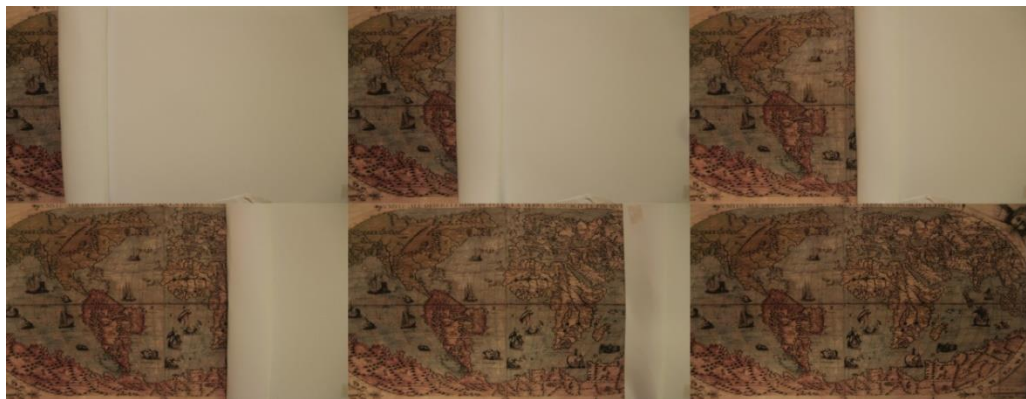
ผู้วิจัยจึงนำเรื่องราวของประวัติศาสตร์ uniform มาร้อยเรียงในรูปแบบของ stop motion ผสมผสานกับ footage ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องแบบ รวมทั้งหาเหตุการณ์เก่าที่เกี่ยวข้องเข้ามาบอกเล่าเรื่องราว ใช้ sound เข้ามาช่วยในการเล่าเรื่อง ลักษณะของเสียงเป็นลักษณะของเสียงแบบสารคดี มีความเรียบนิ่ง เป็นไปในโทนเดียวกัน หลังจากนั้นก็ฉายภาพที่ทำขึ้นมาทั้งหมดขึ้นบนตัวของผู้วิจัยเอง ซึ่งสวมเครื่องแบบนักศึกษาอยู่ จากผลงานเป็นการเล่าเรื่องราวความเป็นมาของเครื่องแบบนักศึกษาผ่านประวัติศาสตร์ที่ผู้วิจัยศึกษามา ในผลงานกล่าวถึงต้นกำเนิดเครื่องแบบนักเรียน และถูกใช้ในชนชั้นใดในเริ่มแรก ต่อมาเครื่องแบบกลายเป็นเครื่องแบบของชนชั้นสูงถูกใช้เพื่อแบ่งแยกชนชั้นอย่างชัดเจนก่อนที่จะถูกยกเลิกการสวมเครื่องแบบหลังสงครามโลกครั้งที่สองและการเอามาของเครื่องแบบในประเทศไทย เล่าเรื่องราวว่าเครื่องแบบผ่านเข้ามาทางใดและมีอำนาจอย่างไรในสังคมไทยช่วงนั้นแะละมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นกับเครื่องแบบอย่างไรในช่วงเวลาไหน จนสืบทอดมาถึงปัจจุบัน

5.1.6 ปัญหาที่เกิดจากการสร้างสรรค์ผลงาน

ผลงานชิ้นนี้ถูกทำขึ้นขณะที่ผู้วิจัยยังมีความสับสน และการเข้าถึงเนื้อหางานวิจัยค่อนข้างน้อย ทำให้ผลงานที่ออกมาดูตื้นเขินและตรงไปตรงมาอย่างชัดเจน รวมถึงการติดตั้งงานที่ฉายมันลงบนตัวผู้วิจัย อาจารย์หลายท่านคิดว่าไม่ดีเท่าไร และควรจะฉายงานลงผนังตรงๆเลยจะดีกว่า

ภาพ 5.5 footage เก็บในงาน History of uniform

ภาพ 5.6 stop motion ในงาน History of uniform

ภาพ 5.7 ภาพรวมทั้งหมดของงาน^๕

5.2 การทดลองสร้างโครงงานสื่อศิลปะครั้งที่ 2

5.2.1 ชื่อสื่อศิลปะ : Uniform and oppression of rights

5.2.2 สถานที่ : หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

5.2.3 วันที่แสดงงาน : 6 พฤษภาคม 2561

5.2.4 แนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน

ผลงานศิลปะ ชิ้นนี้เกิดขึ้นจากการนำข้อมูลที่ศึกษามาจากผลงานชิ้นแรกมาแยกย่อยบริบทและการทำงานของเครื่องแบบเพื่อวิจารณ์การทำงานของเครื่องแบบจึงนำข้อมูลทั้งหมดมาศึกษาต่อว่าเครื่องแบบในแต่ละยุคทำงานอย่างไร เพราะในผลงานก่อนหน้านี้ ศึกษาเพียงเครื่องแบบนักเรียน ในผลงานชิ้นนี้จึงศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับเครื่องแบบอื่นๆ ในอาชีพอื่นบ้าง จึงค้นพบว่าเครื่องแบบในแต่ละยุคทำหน้าที่คล้ายๆกัน คือควบคุมบุคคลให้อยู่ในกรอบ และทำการสลายปัจเจกบุคคลของผู้ที่สวมใส่ ชะล้างความคิดอันเป็นปัจเจกเพื่อหลอมรวมบุคคลให้เป็นอันหนึ่งเดียวกัน โดยเครื่องแบบทำให้บุคคลตระหนักว่าตัวบุคคลนั้นคือส่วนหนึ่งขององค์กรที่พวกเขาอยู่ การกระทำของพวกเขาต้องไม่ส่งผลเสียต่อองค์กรภายใต้การกำกับของเครื่องแบบ ราวกับตัวบุคคลนั้นถูกชักจูงให้เขาอยู่ภายใต้กรอบขององค์กรและยังถูกสวมใส่เครื่องแบบโดยคนอื่น

5.2.5 เทคนิคการสร้างสรรค์

ผลงานในครั้งนี้จึงใช้เทคนิคการติดตั้งผสมผสานกับเทคโนโลยีเกมส์ ในครั้งนี้ผู้วิจัยทำเกมแต่งตัวขึ้นมา โดยภายในเกมส์มีชุดให้คนเล่นได้เล่นจำนวน 6 ชุด ใช้เทคนิค leap motion ในการเลือกชุดโดยฉายโปรเจกเตอร์ผ่านฟิล์มฉายโปรเจกเตอร์ทะลุไปข้างหลังเพื่อให้ผู้ชมได้เห็นหุ่นที่ผู้วิจัยทำขึ้นจากพลาสติกเก็บรักษาอาหารพันซ้ำด้วยเทปกาวยาวเพื่อให้ตัวหุ่นแข็งแรงและเย็บผ้าทับตัวหุ่นให้มีความคงทนยิ่งขึ้นจากนั้นนำหุ่นไปแขวนหลังฟิล์มฉายโปรเจกเตอร์เพื่อที่เวลาที่มีผู้ชมมาเล่นเกมตัวเสื้อผ้าที่ผู้ชมเลือกจะฉายลงบนตัวหุ่นด้วย และเพื่อเพิ่มความรุนแรงในการวิจารณ์ผู้วิจัยได้นำเสื้อนักศึกษาที่รับบริจาคมานำไปให้ผู้คนแสดงความคิดเห็นต่อเครื่องแบบจากนั้นก็นำมาแขวนไว้ที่ด้านหลังของหุ่น

5.2.6 ปัญหาที่เกิดจากการสร้างสรรค์ผลงาน

Uniform and oppression of rights ชิ้นนี้เป็นเกมส์ที่ทำโดยใช้ leap motion เข้ามาช่วยแทนเมาส์หรือ touch screen ทำให้ผู้ชมหลายคนไม่เข้าใจว่ามันทำงานอย่างไร รวมถึงตัวฟิล์มฉายโปรเจกเตอร์ที่มาพบที่หลังว่าต้องฉายจากด้านหลังเท่านั้นถึงจะมีความคมชัด ในตอนที่ติดตั้งผลงานสิ่งนี้เป็นปัญหาหลักที่พยายามแก้ไขมากที่สุดเพราะจากความตั้งใจเดิมคือผู้วิจัยตั้งใจจะแขวนโปรเจกเตอร์ไว้บนเพดาน แต่เมื่อพบปัญหานี้ทำให้ต้องหาแท่นมาวางโปรเจกเตอร์ด้านหลังหุ่นแทนมันจึงเกิดปัญหาอีกอย่างขึ้นคือ

ตัวแทนทำให้ทัศนียภาพของงานดูครอบและไม่เข้ากับตัวงานเลย อย่างที่สองเพราะวางโปรเจกเตอร์ไว้ด้านหลังดังนั้นแสงจากโปรเจกเตอร์จึงสะท้อนเข้าตาผู้รับชมและตัวงานบนฟิล์มฉายโปรเจกเตอร์บางส่วนไม่คมชัดเท่าที่หวัง

ภาพ 5.8 ภาพรวมของงานหลังติดตั้งเสร็จ

ภาพ 5.9 ภาพช่วงที่กำลังถอนการติดตั้ง

ภาพ 5.10 ตัวหุ่นที่เขียนขึ้นและเสื้อที่ถูกเขียนแสดงความคิดเห็นแล้ว

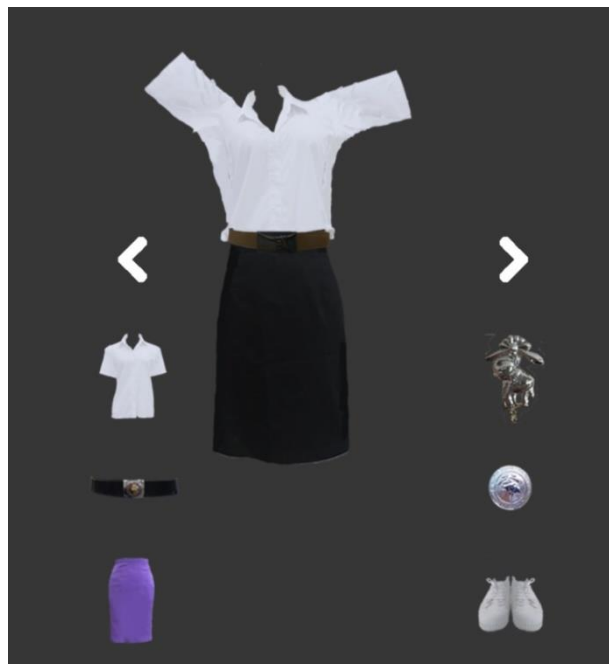
ภาพ 5.11 ตัว leap motion

ภาพ 5.12 วิธีใช้ leap motion จาก GADGETEER

ภาพ 5.13 ลักษณะเกมส์ในตํางานครั้งนี้

ภาพ 5.14 ลักษณะเกมส์ในตํางานครั้งนี้

ภาพ 5.15 กระบวนการทำหุ่นโดยใช้ปูนพลาสติกอร์

ภาพ 5.16 กระบวนการทำหุ่นโดยใช้ปูนพลาสติกอร์

5.3 การทดลองสร้างโครงงานสื่อศิลปะครั้งที่ 3

5.3.1 ชื่อสื่อศิลปะ : Uniform and oppression of rights

5.3.2 สถานที่ : หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

5.3.3 วันที่แสดงงาน : 30 เมษายน 2562

5.3.4 แนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน

ผลงานศิลปะ ชิ้นนี้เกิดขึ้นจากการนำข้อมูลที่ศึกษามาจากผลงานชิ้นแรกมาแยกย่อยบริบทและการทำงานของเครื่องเพื่อวิจารณ์การทำงานของเครื่องแบบจึงนำข้อมูลทั้งหมดมาศึกษาต่อว่าเครื่องแบบในแต่ละยุคทำงานอย่างไร เพราะในผลงานก่อนหน้านี้ ศึกษาเพียงเครื่องแบบนักเรียน ในผลงานชิ้นนี้จึงศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับเครื่องแบบอื่นๆ ในอาชีพอื่นบ้าง จึงค้นพบว่าเครื่องแบบในแต่ละยุคทำหน้าที่คล้ายๆกัน คือควบคุมบุคคลให้อยู่ในกรอบ และทำการสลายปัจเจกบุคคลของผู้ที่สวมใส่ ชะล้างความคิดอันเป็นปัจเจกเพื่อหลอมรวมบุคคลให้เป็นอันหนึ่งเดียวกัน โดยเครื่องแบบทำให้บุคคลตระหนักว่าตัวบุคคลนั้นคือส่วนหนึ่งขององค์กรที่พวกเขาอยู่ การกระทำของพวกเขาต้องไม่ส่งผลเสียต่อองค์กรภายใต้การกำกับของเครื่องแบบ ราวกับตัวบุคคลนั้นถูกชักจูงให้เขาอยู่ภายใต้กรอบขององค์กรและโดยมีภาษาผูกโยงตัวบุคคลเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับเครื่องแบบจนไม่สามารถแยกออกจากกันได้

5.3.5 เทคนิคการสร้างสรรค์

ผลงานในครั้งนี้ต่อยอดมาจากผลงานครั้งก่อน เมื่อผู้วิจัยพบว่าตัว leap motion มีปัญหาเพราะไม่มีผู้ชมคนใดสามารถเข้าใจได้มากนัก ดังนั้นผลงานในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงเปลี่ยนรูปแบบจากเกมสมาเป็น Projection mapping ที่ทำฉายทับลงบนตัวหุ่นที่ผู้วิจัยทำขึ้นด้วยวิธีการเดิมแต่เพิ่มเติมชุดเครื่องแบบเข้าไปในตัวหุ่นด้วย โดยการนำเศษผ้าจากเครื่องแบบมาเย็บติดกับตัวหุ่น เพื่อสื่อถึงการถูกหลอมละลายกลายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับเครื่องแบบและผู้สวม จากนั้นนำตัวหุ่นขึ้นแขวนบนกรอบไม้แสดงถึงการถูกตีกรอบโดยคนในสังคมและองค์กร ผู้วิจัยนำ projection mapping ที่ทำมาฉายทำลงบนตัวหุ่น ซึ่งวิดีโอที่ฉายไปคือ text ที่ตัวผู้วิจัยไปศึกษามา นำมาร้อยเรียงและ map เข้ากับตัวหุ่นคล้ายโซ่พันรอบตัวหุ่น แสดงให้เห็นว่าตัวหุ่นนั้นถูกคล้องไปด้วยภาษาที่ไม่สามารถหลุดพ้นไปได้ และอีกฝั่งกันผนังขึ้นมาเพื่อแขวนเสื้อนักเรียนที่เหลือจากการขอรับบริจาค ทั้งตัวที่ถูกตัดไปทำหุ่นแล้วหรือตัวที่ถูกนำไปใช้ในทางอื่นที่นอกจากการสวมใส่ไปเรียน ถูกนำมาแขวนไว้ที่นี่และมีความเห็นของผู้วิจัยเขียนลงไปบนเสื้อด้วยเช่นกัน โดยตัวงานนี้ผู้วิจัยเปิดมันให้เป็น Interactive Installation ให้ผู้ชมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับงานของผู้วิจัย โดยให้ผู้ชมเขียนแสดงความคิดเห็นลงบนเสื้อที่แขวนไว้และตัวหุ่นที่ถูกแขวนที่กรอบไม้ด้วย

5.3.6 ปัญหาที่เกิดจากการสร้างสรรค์ผลงาน

Uniform and oppression of rights ในชั้นนี้ปัญหาที่เกิดขึ้นคือเรื่องเทคนิคเพราะเป็น Effect ที่ต้องทำขึ้นเองจึงใช้โปรแกรม mapping ไม่ได้ ทำให้ต้องทำเองทั้งหมดรวมถึงการกระยะให้ตัววิดีโอมีขนาดพอดีกับตัวโครงไม้และหุ่น และอีกเรื่องที่เป็นปัญหาคือเรื่องพื้นที่ เพราะพื้นที่จริงมีขนาดกว้างกว่าที่คิดไว้ทำให้ต้องจัดการพื้นที่ขึ้นมาใหม่ และกำแพงอีกด้านดูโล่งจนเกินไปหากนำเครื่องแบบนักศึกษาไปแขวนไว้ที่ๆ ทำให้ผู้วิจัยต้องนั่งคิดว่าควรจะทำอย่างไรกับกำแพงดี สุดท้ายก็จบลงด้วยการทาสีกำแพงให้เป็นสีดำสีเดียวกับกระโปรงนักศึกษา

ภาพ 5.19 พื้นที่ระหว่างการติดตั้งงาน

ภาพ 5.20 กระบวนการสร้างหุ่น

ภาพ 5.21 กระบวนการสร้างหุ่น

ภาพ 5.22 กระบวนการเขียนชุดนักศึกษาลงบนตัวหุ่น

ภาพ 5.23 mapping ที่ฉายลงบนตัวหุ่น

ภาพ 5.24 ระหว่างนำเครื่องแบบขึ้นไปแขวน

ภาพ 5.25 เครื่องแบบที่ถูกแสดงความคิดเห็นและนำขึ้นแขวน

ภาพ 5.26 เครื่องแบบที่ถูกแสดงความคิดเห็นและนำขึ้นแขวน

บทที่ 6

อภิปรายและสรุปผลการศึกษาวิจัย

การศึกษาและวิเคราะห์เรื่องเครื่องแบบนักศึกษา เป็นการศึกษาเพื่อทราบเรื่องราวความเป็นมาของเครื่องแบบเพื่อการวิพากษ์วิจารณ์เครื่องแบบนักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่กดขี่นักศึกษาในด้านสิทธิเสรีภาพของตัวนักศึกษา และสร้างการตระหนักรู้ในเรื่องสิทธิให้ตัวนักศึกษาในมหาวิทยาลัยมีความตื่นตัวกับเรื่องนี้ การศึกษาในครั้งนี้ศึกษาลงไปถึงระบบที่อยู่เบื้องหลังการดำรงอยู่เครื่องแบบนักศึกษาในประเทศไทย และพบว่าเครื่องแบบนักศึกษารวมถึงเครื่องแบบนักเรียนถูกถ่ายทอดมาจากระบบข้าราชการพลเรือนในอดีตถูกส่งต่อผ่านรุ่นต่อรุ่นด้วยอิโก้และความไม่เท่าเทียมกันด้านความรู้สึกลึก เมื่อคนส่วนมากมองว่าการได้เรียนในมหาวิทยาลัยคือบุคคลที่อยู่สูงกว่าคนที่ไม่ได้เรียนในมหาวิทยาลัย เรื่องเช่นนี้เห็นได้ชัดจากคนที่ไม่ได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา จะถูกคนในสังคมรอบข้างเปรียบเทียบอยู่เสมอ จนนำไปสู่แนวคิดว่าการเรียนในมหาวิทยาลัยคือสิ่งสูงสุดในชีวิต ดังนั้นการสวมเครื่องแบบนักศึกษาจึงเปรียบเสมือนว่าบุคคลนั้นๆอยู่ในจุดของคนที่มีการศึกษา เป็นเครื่องบอกเล่าได้โดยไม่ต้องพูด ดังนั้นเครื่องแบบนักศึกษาจึงดำรงอยู่ได้ภายใต้อิโก้ของคนในสังคมไทย และมักจะใช้ถ้อยคำอันสวยหรูเพื่อรักษาวัฒนธรรมการสวมเครื่องแบบนี้ไว้ โดยไม่ตระหนักคิดเลยว่า การสวมเครื่องแบบมีผลเสียอย่างไร

จากการศึกษาเรื่องระบบราชการนั้นระบบนี้เริ่มแรกมาจาก Max Weber ผู้ริเริ่มระบบราชการสร้างขึ้นเพื่อจัดระบบคนในองค์กรให้มีระเบียบและเป็นลำดับขั้นตอน และประเทศไทยจึงรับเอาระบบนี้เข้ามาใช้รวมถึงเครื่องแบบ ตั้งแต่รัชกาลที่ 5 จนถึงปัจจุบัน เพื่อจัดระเบียบคนในองค์กร แต่ว่าในปัจจุบันองค์กรที่ใช้ระบบนี้มีความล้มเหลวด้านการจัดระเบียบนี้ และเครื่องแบบเองก็ไม่ได้ส่งผลให้คนในองค์กรมีระเบียบด้วยเช่นกัน จากการสัมภาษณ์เด็กนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ทุกคนต่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่าการมีระเบียบวินัยไม่ได้อยู่ที่ชุด แต่ขึ้นอยู่กับตัวเองมากกว่า การสวมชุดของนักศึกษาที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์มานั้นวิเคราะห์ได้ว่า นักศึกษาเหล่านั้นสวมเครื่องแบบจากการเคยชินหลังจากถูกบังคับสวมเครื่องแบบมาหลายปีตั้งแต่อนุบาลจนถึงมัธยมปลาย รวมถึงในระดับชั้นอุดมศึกษาด้วย แต่เหตุผลของเหล่านักศึกษาส่วนใหญ่คือการที่สวมเครื่องแบบนั้นไม่จำเป็นต้องคิด มองจากคำตอบนี้แล้วก็เห็นได้ชัดเจนว่านี่คือสิ่งที่เครื่องแบบต้องการให้ผู้สวมเป็น การไม่ต้องและกระทำแบบเดิมซ้ำๆทุกวันราวกับหุ่นยนต์ และจากสิ่งที่ฟูโกต์กล่าวไว้ในจุลพิลึกแห่งอำนาจรวมถึงในหัวข้อของ Panopticon ตัวนักศึกษาในมหาวิทยาลัยถูกจัดระเบียบร่างกายและถูกกำหนดให้กิจกรรมต่างๆที่มหาวิทยาลัยกำหนด รวมถึงการถูกจับจ้องโดยผู้อื่นและตนเองให้อยู่ในระเบียบอยู่ตลอดเวลา คือตัวนักศึกษาถูกบังคับให้

ตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา เพราะไม่มีทางได้รู้เลยว่าผู้คุมกฎระเบียบของมหาวิทยาลัยจะออกมาจากตรงไหนในพื้นที่ที่เราอยู่หรือพื้นที่ที่เราจะเข้าไป ซึ่งลักษณะเช่นนี้ไม่ควรมืออยู่ในบุคคลที่อยู่ในสถาบันการศึกษานักศึกษาควรได้รับอิสระที่จำกัดหรือที่จะทำมากกว่าการถูกจับจ้องเช่นนี้

จากงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่าแม้ว่าจะมีการยกเลิกการสวมเครื่องแบบนักศึกษาในมหาวิทยาลัยไทยก็ไม่สามารถทำได้เลยในทันที บุคคลผู้สวมเครื่องแบบประเทศไทยยังต้องการเวลาที่จะเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับเครื่องแบบในเรื่องของการเป็นเครื่องมือบ่งบอกสถานะของตนเอง และการกระตุ้นให้ตัวผู้สวมเครื่องแบบตั้งคำถามกับสิ่งที่ตนเองสวมใส่เพื่อนำไปสู่การยกเลิกการสวมเครื่องแบบในประเทศไทย

จากผลงานศิลปนิพนธ์ครั้งที่สามคือการทำ Interactive ให้ผู้ชมได้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นของตนเองอีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้ผู้ชมตั้งคำถามรวมถึงการวิพากษ์วิจารณ์เครื่องแบบอย่างรุนแรงผลที่ได้คือข้อความแสดงความคิดเห็นบนตัวเสื้อนักศึกษาหรือบนตัวหุ่นได้รับการร่วมมืออย่างดีจากผู้เข้าชมในการแสดงความคิดเห็นที่มีต่อเครื่องแบบนักศึกษา

จากผลงานที่ 1 History of uniform เป็นการเล่าเรื่องราวความเป็นมาของเครื่องแบบนักศึกษาผ่านประวัติศาสตร์ที่ผู้วิจัยศึกษามา ในผลงานกล่าวถึงต้นกำเนิดเครื่องแบบนักเรียน และถูกใช้ในชนชั้นใดในเริ่มแรก ต่อมาเครื่องแบบกลายเป็นเครื่องแบบของชนชั้นสูงถูกใช้เพื่อแบ่งแยกชนชั้นอย่างชัดเจนก่อนที่จะถูกยกเลิกการสวมเครื่องแบบหลังสงครามโลกครั้งที่สองและการเอามาของเครื่องแบบในประเทศไทย เล่าเรื่องราวว่าเครื่องแบบผ่านเข้ามาทางใดและมีอำนาจอย่างไรในสังคมไทยช่วงนั้นและมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นกับเครื่องแบบอย่างไรในช่วงเวลาไหน จนสืบทอดมาถึงปัจจุบัน เพื่อบอกเล่าเรื่องราวที่เรียบเรียงมาให้ผู้ชมรับชม

ผลงานชิ้นที่ 2 Uniform and oppression of rights เพื่อที่จะแสดงให้เห็นว่าเครื่องแบบนั้นละเมิดสิทธิผู้สวมใส่อย่างไรงานชิ้นนี้จึงมีความนัยที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น ในปัจจุบันการสวมเครื่องแบบเป็นการสวมเพราะผู้อื่น เราถูกบังคับในขณะที่เราเองก็ไม่ได้รู้ตัวเลยว่าตัวเราในขณะนั้นถูกบังคับอยู่ เราสวมเครื่องแบบเพราะคิดว่าสวมเพื่อตัวเอง แต่ภายใต้สถานการณ์ที่มองเห็นได้อย่างชัดเจนคือเราถูกบังคับใส่เพื่อผู้ เพื่อแสดงความกตัญญูและขึ้นตรงต่อผู้บังคับ ร่างกายในขณะนั้นไม่ใช่ของเราอีกต่อไป เสมือนถูกเชิดรากับหุ่นด้วยมือที่มองไม่เห็นของผู้ที่มีอำนาจเหนือเรา ดังนั้นผลงานในครั้งนี้จึงทำงาน interactive เพื่อให้ผู้ชมได้เข้ามามีส่วนร่วมและรู้สึกว่าเขามีอำนาจในการควบคุมโดยใช้เกมส์เป็นสื่อกลาง คอยควบคุมการแต่งกายของหุ่นโดยบังคับให้มีเครื่องแต่งกายเป็นเครื่องแบบในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทั้งหมด

ผลงานชิ้นสุดท้าย Uniform and oppression of rights เป็นผลงานต่อยอดจากผลงานชิ้นที่สองทำขึ้นในแนวคิดที่แน่นขึ้นที่ศึกษาเพิ่มเติมและจากปัญหาต่างๆในตอนที่สองจากบทสัมภาษณ์นักศึกษาในมหาวิทยาลัยและการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ผู้วิจัยค้นพบว่านักศึกษาในมหาวิทยาลัยมีความจำเป็นต้องการสวมเครื่องแบบจากความเคยชินเนื่องจากการสวมเครื่องแบบมาเป็นระยะเวลานานตั้งแต่เริ่มเข้ารับการศึกษามีส่วนน้อยที่ไม่ถูกบังคับสวมเครื่องแบบ และคนที่ไม่ได้โดนบังคับมีแนวคิดที่แตกต่างจากคนที่สวมเครื่องแบบมาตลอด ดังนั้นในผลงานชิ้นนี้ผู้วิจัยจึงทำงานเย็บเครื่องแบบนักศึกษาลงบนตัวหุ่นเพื่อแสดงให้เห็นว่าเครื่องแบบกับร่างกายของผู้สวมใส่ได้หลอมรวมกันเป็นหนึ่งเดียวกัน และตัวหุ่นถูกรัดจากข้อความเรื่องการกำเนิดมหาวิทยาลัยไทย รวมถึงการสืบทอดเจตจำนงของข้าราชการเข้าสู่ระบบมหาวิทยาลัย ทำให้ตัวเราไม่สามารถดิ้นหลุดออกจากบ่วงนี้ได้โดยง่าย และไม่ง่ายที่จะทำให้ผู้ที่ยอมรับการถูกบังคับตระหนักได้ถึงเรื่องนี้

บรรณานุกรม

ประเภทหนังสือ

คำ ผกา.(2015).คิดเล่นเห็นต่าง พ.1.กรุงเทพ.สำนักพิมพ์มติชน

Michel Foucault.(2554).ร่างกายได้บ่งการ ปฐมบทแห่งอำนาจในวิถีสสมัยใหม่.กรุงเทพ.มูลนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนาโครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

ประเภทงานวิจัย

สุวัฒน์ บุญเคลือบ และ นางเยาว์ เนาวรัตน์.อำนาจสมัยใหม่ในเครื่องแบบนักเรียนไทย.
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประเภทสื่อโสตทัศนวัสดุ

VOICE TV.(2012).เครื่องแบบนักเรียน " มีอยู่" หรือ "ยกเลิก" ?.เข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ที่
<https://voicetv.co.th/watch/5815> (วันที่สืบค้น 6 กันยายน 2561)

VOICE TV.(2012).ความหมายและการดำรงอยู่ของชุดนักศึกษาในเมืองไทย ตอน 1.เข้าถึง
แหล่งข้อมูลได้ที่ <https://voicetv.co.th/watch/31892> (วันที่สืบค้น 12 กันยายน 2561)

VOICE TV.(2012).ความหมายและการดำรงอยู่ของชุดนักศึกษาในเมืองไทย (ตอนจบ).เข้าถึง
แหล่งข้อมูลได้ที่ <https://voicetv.co.th/watch/32056> (วันที่สืบค้น 12 กันยายน 2561)

สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Sources)

บทความทางรัฐประศาสนศาสตร์.(2012).ทฤษฎีระบบราชการ (bureaucracy) Max Weber.

[ระบบออนไลน์].แหล่งที่มา <http://kantacandidate.blogspot.com/2012/02/bureaucracy-max-weber.html> (วันที่สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2562).

แพทริก โจรี (อาจารย์ ม.วลัยลักษณ์) / จิรวัดน์ แสงทอง .(2549). เครื่องแบบนักศึกษา เครื่องแบบ
ความคิด และรัฐประหาร 19 กันยา. [ระบบออนไลน์].แหล่งที่มา
<http://handsome-belly.blogspot.com/2013/01/19.html>
(วันที่สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 25)

รักษ์ชาติ วงศ์ธิดา.(2013).ความเป็นมาของระเบียบชุดนักเรียนไทย อังกฤษและอเมริกา และ
ข้อถกเถียงสากล. [ระบบออนไลน์].แหล่งที่มา

<https://prachatai.com/journal/2013/09/48726>

(วันที่สืบค้น 1 กุมภาพันธ์ 2561).

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์.(2011). เสรีภาพ เสมอภาค ภราดรภาพ: ปรัชญาสังคมอารยะ เพื่อ
สังคมสงบสุขยั่งยืน [ระบบออนไลน์].แหล่งที่มา

http://professorkriengsak.blogspot.com/2011/04/blog-post_5789.html

(วันที่สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2562).

Maoworld .(2016).ทำไมต้องใส่ชุดนักศึกษา. [ระบบออนไลน์].แหล่งที่มา

<https://storylog.co/story/5799857fbc5128851bb9a8f0>

(วันที่สืบค้น 1 กุมภาพันธ์ 2561).

Suphanniga.(2016).การปฏิบัติอุตสาหกรรม. [ระบบออนไลน์].แหล่งที่มา

<https://suphannigablog.wordpress.com/%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B8%A2%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88-3/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%9B%E0%B8%8F%E0%B8%B4%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%95%E0%B8%B4%E0%B8%AD%E0%B8%B8%E0%B8%95%E0%B8%AA%E0%B8%B2%E0%B8%AB%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A1/>

(วันที่สืบค้น 1 กุมภาพันธ์ 2561).

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	ขวัญนิษฐา ทองเสมอ
วันเดือนปีเกิด	12 มีนาคม 2540
สถานที่เกิด	พิษณุโลก
ประวัติการศึกษา	พุทธศักราช 2557 ระดับมัธยม โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม พุทธศักราช 2561 ระดับปริญญาตรี คณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

